

Τὰ προβλήματα του Ζαγορίου

Η έφημερίδα μας, καθώς έχει σημειωθεί πολλές φορές ως τώρα και καθώς το έχουν διαπιστώσει οι πολυάριθμοι αναγνώστες της, από την αρχή της έκδοσής της έχει θέσει σαν πρωταρχικό στόχο των επιδιώξεών της την καταβολή κάθε προσπάθειας για την προάσπιση των δίκαιων αιτημάτων της έπαρχίας μας, τη θεραπεία των αναγκών της και τη βελτίωση της διαβίωσης των κατοίκων της.

Για το λόγο αυτό δεν παρέλειψε ως τώρα να απευθύνει ανάλογες ευχαριστίες σε περιπτώσεις πραγματικού ενδιαφέροντος και κατανόησης των αναγκών της περιοχής μας από τους αρμόδιους παράγοντες. Δεν δίστασε όμως να διατυπώσει και παράπονα και να ελέγξει εξωφθαλμες παραλείψεις, που συχνά παρουσιάζονται από τα αρμόδια κρατικά όργανα. Και θρέθηκε, δυστυχώς «Το Ζαγόρι μας» στην δυσάρεστη θέση να κάνει πιο συχνά το δεύτερο, από το πρώτο. Αυτό γίνθηκε, για μόνο το λόγο ότι η έπαρχία μας παραγκωνίζεται στην ιεράρχηση των αναγκών και στην επίδειξη ενδιαφέροντος.

Δεν παραγνωρίζουμε το γεγονός πως κι άλλες έπαρχιες της Ηπείρου αντιμετωπίζουν μεγάλα και επείγοντα προβλήματα. Έχουμε όμως τη γνώμη πως στο Ζαγόρι τα προβλήματα αυτά είναι οξύτατα. Δεν είναι υπερβολή να λεχθεί πως η συγκοινωνία, οι κοινότητες, η οικονομία, η πολιτιστική κίνηση κι άλλοι τομείς της ζωής βρίσκονται σε επικίνδυνη κίνηση και κανένα σημάδι δεν προοιωνίζει σύντομη βελτίωση της κατάστασης και την έναρξη της ανόρθωσης του τόπου μας.

Το Ζαγόρι, όπως δε ζήτησε ποτέ ως τώρα προνομιακή μεταχείριση από μέρους του Κράτους, έτσι και τώρα δεν ζητάει κάτι τέτοιο. Διεκδικεί απλώς να του δοθεί κάτι που του ανήκει. Διεκδικεί το σεβασμό των κυριαρχικών του δικαιωμάτων, που προβλέπονται από το Έλληνικό Σύνταγμα. Όταν τα δικαιώματα αυτά παραγνωρίζονται, όταν δεν καταβάλλεται καμιά φροντίδα για το σταμάτημα της παρακμής της έπαρχίας μας, τότε δικαιολογημένα οι κάτοικοι του Ζαγορίου, διαμαρτύρονται.

Το Σύνταγμα π.χ. μεριμνά για την υγεία του ελληνικού λαού. Για να εξασφαλιστεί το υπέρτατο αυτό αγαθό για τον άνθρωπο, έχουν συσταθεί και στη χώρα μας από χρόνια τα αγροτικά ιατρεία. Αυτά έχουν αναλάβει την παρακολούθηση

και επίβλεψη της υγείας του αγροτικού πληθυσμού της πατρίδας μας, που μοχθεί τόσο πολύ για να άντεπεξέλθει στα πολλαπλά και δύσκολα προβλήματα της ζωής της υπαίθρου. Ειδικό νόμοι έχουν θεσπιστεί και προβλέπουν την επάνδρωση των ιατρείων με κατάλληλο ιατρικό προσωπικό.

Δεν ξέρουμε τι συμβαίνει άλλοι αλλά στο Ζαγόρι για πολύ λίγο χρονικό διάστημα —συνηθισμένο φαινόμενο— βρίσκονται τα αγροτικά μας ιατρεία καθώς πρέπει επανδρωμένα με αγροτικούς γιατρούς.

Ακούμε τακτικά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά και διαβάζουμε καθημερινά στις έφημερίδες τις ωραίες όμιλίες και παραιτήσεις των αρμοδίων για να γυρίσει ο κόσμος στα χωριά τους. Τονίζεται σαν εθνική ανάγκη πλέον η άραιοση των πληθυσμών από τα αστικά κέντρα και η επιστροφή τους στα χωριά. Δημιουργήθηκαν όμως οι απαραίτητες προϋποθέσεις, που θα ώθήσουν τον κόσμο προς τα χωριά ή εκείνες, που θα εμποδίσουν τους αγρότες να μη φεύγουν από τον τόπο τους;

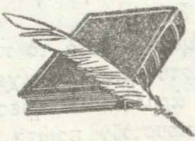
Θέτουμε το πρόβλημα στους αρμόδιους και τονίζουμε, πως επιτακτική ανάγκη επιβάλλει την άμεση επάνδρωση όλων των αγροτικών ιατρείων στο Ζαγόρι με αγροτικούς γιατρούς. Η περιοχή του Ζαγορίου, επειδή διέπεται από ιδιόμορφες κλιματολογικές και κατά συνέπεια και συγκοινωνιακές συνθήκες κατά τη χειμερινή περίοδο, έχει απόλυτη ανάγκη επανδρωμένων αγροτικών ιατρείων. Δεν είναι δίκαιο, ούτε δυνατό να παραμένουν κατά το χειμώνα άνθρωποι και μάλιστα περασμένης ηλικίας χωρίς ιατρική παρακολούθηση στα ξεμακρυσμένα Ζαγοροχώρια. Η άδηρη ανάγκη τους ώθει να κατεβούν για παρακολούθηση της υγείας τους κατά τους χειμερινούς μήνες στα Γιάννινα. Ένας πολύ σοβαρός ακόμα λόγος που συντελεί στην έρήμωση των όρειων χωριών μας από κόσμο.

Ας καταβληθεί, συνεπώς, φροντίδα από τους αρμόδιους να αντιμετωπισθεί το σοβαρό αυτό και τόσο επείγον θέμα του Ζαγορίου μας πριν ακόμα ο χειμώνας αποκλείσει συγκοινωνιακά τα όρενά χωριά.

Η έφημερίδα μας θεωρεί πολύ σοβαρό το ζήτημα, και θα αισθανθεί ιδιαίτερη ικανοποίηση αν λυθεί. Θα το παρακολουθεί και θα επανέλθει.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΜΑΣ

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Σε όλες τις περιόδους της Ιστορίας μας και σ' αυτήν ακόμη την ελληνική μυθολογία κυριαρχούν μαζί με τους θεούς, τους ήρωες και τους επώνυμους άνδρες, γυναικείες μορφές που ενσπνώνουν τη σοφία, το κάλλος, τον ήρωισμό, αλλά ταυτόχρονα και τη μητέρα σαν δημιουργό ζωής.

πρότυπο αγάπης και άφοσιωσης προς τον οικογενειακό βίο.

Η Έλλας ήταν πάντοτε μία στρατευμένη δύναμη, ταγμένη να δίνει τις μάχες για τις μεγάλες κατακτήσεις του πνεύματος, στην χειραφέτηση του ανθρώπου από την πρωτογονη δεισιδαιμονία και την προώθη-

σή του σε κοινωνική και πολιτική συμβίωση με βάση την ελευθερία και τον Νόμο.

Παράλληλα με τη διαδρομή της ελληνικής Ιστορίας, με τις πολλαπλές πολιτιστικές ανακυκλώσεις, διαγράφεται η πορεία της Έλληνίδος πότε στο προσκήνιο και πότε στο παρα-

Του κ. Δ. ΠΑΠΑΣΠΕΡΟΥ

Προέδρου της Βουλής των Ελλήνων

σκήνιο, πιστή στην κοσμογονική της αποστολή. Από την εποχή της μητριαρχίας, όταν οι κοινωνίες θεμελιωναν τη λειτουργία τους με βάση τη μητέρα, μέχρι την εποχή μας, που διεκδικεί την ισότητα και την ισονομία, η Έλληνίδα δεν έπαυσε να ά-

• ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 8η ΣΕΛ.

Κατὰ τοὺς χειμωνιάτικους μῆνες μὲ τὸ κρύο κοιμόμασταν ὅλοι στὸ μαντζάτο. Ὁ παπὸς μοναχὸς τοῦ στοῦ στρώμα του. Ἀπὸ τὸ ἄλλο στρώμα ἡ μάνα μας μὲ μᾶς τὰ παιδιά καὶ ἡ κυραμάνα μας ἡ Θεονίτσα κοιμόνταν στὸ μεσὶ τοῦ στρώμα. Τὰ σκεπάσματα καὶ τὰ προσκέφαλα τοῦ παποῦ καὶ τῆς κυραμάνας τὰ θάναμαν στὴ μεσάντρα ἀπ' ὁτὸ μαντζάτο. Τὰ δικά μας τὰ πηγαίνονταν σ' ἄλλο δωμάτιο, στὸ νοντά. Στὸ κουδάλιμά τους δοιθοῦσα πάρα πολὺ. Πρὶν κοιμηθῶμε, ἔπρεπε — μὲ τὴν ὑπόδειξη τῆς μάνας μου — νὰ κάνω τὴν προσευχή μου μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι, ὅπου ἔκαιγε πάντοτε ἡ καντήλα μας. Τὴ δοιθοῦσα φῶς ἔδωκε αὐτὴ τὴ νύχτα, ἅμα σβύνονταν ἡ λάμπα μας καὶ πῶς φωτίζονταν ὁμορφα ἀπὸ τὸ φῶς τῆς οἱ μορφῆς ἀπὸ τοὺς ἀγίους τῶν εἰκόνων μας!

Τὸ πρῶτ' ἔπρεπε νὰ σηκωθεῖ πρῶτη, γιὰ ν' ἀνάψει τὴ φωτιά στὸ τζάκι· ἡ μάνα μου (ἡ νύφη) καὶ νὰ φτιάσει τὸν καφέ στοὺς γερόντος. Ἀμέσως ὕστερα ἔδωκε νερό νὰ ζεσταθεῖ στὸ γκούμι γιὰ τὸ νιφιμό μας. Ἡ κυραμάνα μας, πίνοντας τὸν καφέ τῆς, ἔπρεπε νὰ πάει στὴν καλύβα, πού ἦταν δίπλα ἀπὸ τὸ σπῖτι μας γιὰ νὰ σιάξει τὰ φαχτά μας. Εἶχαν πάντοτε γύρω στὰ 15—20 γιδοπρόβατα, γελάδα, μουλάρι ἢ γομάρι καὶ 5—10 κότες.

Ἀπὸ ὅλα τὰ παραπάνω πρόσωπα — ὁ πατέρας μου ἔλειπε κατὰ μέγιστα διαστήματα στὸ ταξίδι — ἐκεῖνος ποὺ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ ὁ ρυθμιστὴς τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ σπιτιοῦ μας ἦταν ἡ κυραμάνα μας ἡ Θεονίτσα. Θεώγη, νομίζω, πὼς ἔπρεπε νὰ ἦταν τὸ θαυματοποιὸ τῆς δοῦμα καὶ οὐ Θεανώ. Αὐτὴ θὰ κανόνιζε πότε θὰ ὀργώνονταν καὶ θὰ σπέρνανταν τὰ χωράφια μας.

Αὐτὰ θὰ φρόντιζε νὰ συνεννοηθεῖ μὲ τοὺς γεωγῆτες καὶ νὰ ἐτοιμάσει τὸ σπόρο. Αὐτὴ θὰ εὑρίσκει τὸν «κοφτή» νὰ μᾶς κόψει τὰ ξύλα στὰ ρομάνια μας καὶ τὸν ἀγωνιάτη νὰ μᾶς τὰ κουβαλήσει. Θὰ φρόντιζε νὰ πᾶμε τὸ ἀνάλογο αἰτάρι ἢ καλαμπόκι στὸ μύλο νὰ τὸ ἀλέσουμε, νὰ συνεννοηθεῖ μὲ τὸν παπὰ τοῦ χωριοῦ γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν θρησκευτικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ σπιτιοῦ, νὰ κανονίσει τὰ τοῦ τρύγου, τὸ τράδηγμα (σύρσιμο) τοῦ κρασιοῦ, γιὰ τὸ ἐγγάμιον τοῦ ρακιοῦ μὲ τὰ καζάνια (ἀπόσταξη), γιὰ τὸ ἀλώνισμα τοῦ αἰταριοῦ. Θὰ κανόνιζε αὐτὴ ἀκόμα γιὰ νὰ κοιμηθῶν τὰ κοπάδια τῶν Σαρακατσανῶν κατὰ τὸν Ὀκτώβριον βροχίαις στὸ χωράφι μας στὸ ποτάμι γιὰ νὰ τὸ κοπρίσουν. Γιὰ ἀνταμοιβὴ αὐτοῦ τοῦ κοπρίσματος οἱ τοσομπαναραῖοι δέχονταν μὴ πῖττα ἕνα φτελάνι μὲ κρασί καὶ ἀπὸ ἕνα πακέτο μὲ καπνὸ. Πολλὸ μὲ ἀρεγὲ νὰ συνοδεύω τὴν κυραμάνα μας νὰ πᾶμε αὐτὰ τὰ μικροδῶρα στοὺς τοσομπαναραῖους τοῦ κοπαδιοῦ, πού θὰ κοιμούταν «δραδία» στὸ χωρά-

φι μας. Τρελαίνονταν νὰ ἰδῶ τὰ ὁμορφα πρόβατα ἀπὸ κοντὰ μὲ τὰ λαμπερά κουδούνια τους, πού ὅταν δοσκούνταν ἀποτελοῦσαν μὴ ὁμορφὴ κουδουνομουσική. Εντύπωση μεγάλη μοῦ ἔκαναν τὰ κριάρια (γκεσέμια) μὲ τὰ μεγάλα σφιγρὰ κέρατα ποὺ εἶχαν κρεμασμένα στὸ λαμπρὸ τους μεγαλύτερα κουδούνια (κριαροκουδούνια) πού ἀκούονταν ἀπὸ μακριά: ντοῦς, ντοῦκ...

Ἡ μάνα μας καταπνόνονταν λιγώτερο μὲ τὴν ἐξωτερικὴς αὐτῆς σουλειῆς, πού λέγονταν «ἐξωδοιλειῆς». Μονάχα δοιθοῦσε σ' αὐτῆς, χωρὶς νάχει αὐτὴ τὴν πρωτοδουλία καὶ τὸ προβάδιοισμα. Εἶχε ὅμως τὴ φροντίδα τῆς καθαριότητος τοῦ σπιτιοῦ, σκουπίγια, πλύσιμο καὶ σιδέρωμα ρούχων, μαγειρεμα, ράψιμο καὶ μπάλωμα τῶν ρούχων, ἀριμεγμία τῶν ζώων, ντουμπάλισμα κλπ.

Ἡ κυραμάνα μας ἡ Θεονίτσα, παράλληλα μὲ τὴν γενική φροντίδα τοῦ ἐξωτερικοῦ νοικοκυριοῦ, ἦταν καὶ ὁ πιστὸς τηρητὴς ὧων τῶν ἐθίμων, πού ἔπρεπε νὰ κρατιοῦνται. Ἐδείχνε μεγάλη προσοχὴ καὶ ἀπόλυτο σεβασμὸ γιὰ τὴν τηρησὴ τους. «Ὅλα αὐτὰ τὰ συσχετίζε μὲ ἀνεχόμενες ἱστοριούλες, μὲ μουςελέδες καὶ πολλὴ ταιριαστές γιὰ τὴν κάθε περίπτωση παροιμίες. Ἐλεγε πάντοτε, καθὼς θυμολογοῦμαι: «Ἀκούστε, παιδιά! δὲ μὴ λένουν, γένουντι καὶ μουλουνόουντι» δηλ. ἔχουν κάποια πραγματικὴ βάση καὶ δὲν εἶναι αὐθαίρετα κατασκευάσματα τῆς φαντασίας.

Ὅταν ἐξημέρωνε Παρασκευὴ καὶ ἀκούγε τὸ ἀπόγειο τῆς Πέφτης νὰ χτυπάει ὁ παπὰς τὴν καμπάνα γιὰ ἐσπερινό — τότε ὁ παπὰς τοῦ χωριοῦ διάβαζε κάθε μέρα ὅρθρο καὶ ἐσπερινό καὶ γι' αὐτὸ χτυποῦσε τὴν καμπάνα πρῶτ' ἀπὸ τὸ σπῖτι. Ἐπειροῦσε ἀπὸ τὰ χέρια τῆς τὸ γινέσιμον ἢ τὸ πλέξιμον λέγοντας: «Ἐξημέρωνε Παρασκευὴ. Πρέπει ἀπόψε νὰ μὴ δουλέψουμε, γιὰτὶ δὲν εἶναι καλὰ γιὰ τὸ σπῖτι. Οἱ «κλέφτες», δηλ. οἱ ληστεῖς θὰ πιάσουν τὸ νοικοκύρη καὶ θὰ τοῦ πάρουν τὰ γρόσια κατὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀπὸ τὸ ταξίδι». Σέβονταν καὶ κρατοῦσε ἀργία σὲ πάρα πολλὰς γιορτές, σχετικὰ μὲ τὴν ἐκτέλεση ἀγροτικῶν ἐργασιῶν. Πρόσεχε πολὺ τὸ κακὸ συναπάντημα, ὅταν ξεκινούσε γιὰ ὅποιον δῆποτε δουλειά. Ἦξερε τὸ γεναλογικὸ δέντρο καὶ τὴς συγγένειες, ὅχι μονάχα ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ μας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα χωριά, ιδιαίτερα ἀπὸ τὴ Βίτσα καὶ τὸ Μονοδέντρι, ἀπ' ὅπου καὶ κατάγονταν. Φυλάγονταν πολὺ ἀπὸ τὸ «κακὸ μάτι» (δωκανία). Ὅταν ἔδωκε κανένα ζῶον μας ἀνόρεχο τὴν φαγγιτὴ, μουςιασμένο ἢ καὶ ὅταν «καρδοπονοῦσε», ἀμέσως μεταχειρίζονταν σχετικὰ γιαιτροσόφια. Ἐπαίρνε σκορπίδι τὸ ἐδράζει μὲ κρασί καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀρέφισμα πότιζε τὸ ἀρρωστο ζῶον καὶ σὲ λίγο συνέ-

χονταν αὐτό.

Ἐπειδὴ αὐτὴ ἀσχολοῦνταν περισσότερο ἀπὸ τὴ μάνα μας μὲ τὰ ζῶα ἤθελε νὰ ὀρίσκει πάντοτε μαζὶ τῆς σ' ὅλες τῆς αὐτῆς τῆς ἐξωτερικῆς κατὰ κύριο λόγον ἀπασχολήσεις τῆς. Ὅπως ὅλα τὰ παιδιά, σχεδόν, ἀγαποῦν τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ, ἔτσι καὶ ἐγὼ τρελαίνονταν γι' αὐτά. Ἡ μάνα μου γιὰ τὸ πράγμα αὐτὸ ἔλεγε χαρακτηριστικὰ: «Τὴ νὰ τὸν κάνω τὸν κωστάκη μας, εἶναι συγκαλλόμενος» (ἀφοσιωμένος) μὲ τὴν πεθερὰ μου.

Ὅπως σημειώσα παραπάνω, στὸ σπῖτι μας εἶχαν πάντοτε «φαχτά» δηλ. γιδοπρόβατα, γελάδα, φορτηγὸ καὶ λίγες κότες. Αὐτὰ τὰ σταδίζονταν σ' ἕνα παλιὸ δίπλο ἀπὸ τὸ δικό μας, ἀκατοικητὸ σπῖτι, πού τὸ λέγαμε «καλύδα». Σ' αὐτὸ ἀποθηκεύονταν καὶ τὴς ἀνάλογες ζωοτροφές: ἔντρο χορτάρι καὶ κλαδί, ἄχυρο, καλαμπόκι κλπ. Κατὰ τοὺς χειμωνιάτικους μῆνες, πού γεννοῦσαν τὰ γιδοπρόβατα, μὲλις ξυπνοῦσα ἀπὸ τὸν ὕπνο, ἡ πρώτη μου ἐρώτησις, πού ἔκανα στὴν κυραμάνα μας, ἦταν: «Ἐγγίνε καμμιά ἀπόψε» δηλ. γίδα ἢ προβάτινα. Ὅταν ἔπαιρνα καταφατικὴ ἀπάντησις, ἡ μέσως ἔτρεχα στὴν «καλύδα», νὰ ἰδῶ τὸ νεογέννητο νὰ τὸ πάρω στὴν ἀγκαλιά μου, νὰ τὸ φλίσω, νὰ τὸ χαρῶ καὶ νὰ τοῦ ἐγγάλω καὶ τὸ δνομά: «Δευτερούλα, θυμιούλα, λαῖτσι, κουρελλάτος, μαυροματέλω, παρδάλης, φλωρίτσα» κλπ. ἀνάλογα μὲ τὴ μέρα πού γεννιόταν, τὴ γιορτὴ πού ἦταν, ἀνάλογα μὲ τὸ χροῖμα ἢ ἀνάλογα μὲ ἄλλα χαρακτηριστικά.

Κάποτε ἔφερνε κανένα κρυμμένο νεογέννητο, γιὰτὶ δὲν τὸ ἤθελε ἡ μάνα του. Τὸ ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν καλύδα τυλιγμένο σ' ἕνα παλιὸ σακκὶ καὶ τὸ ἔφερνε στὸ σπῖτι. Ἀνὰ καλὴ φωτιά στὸ μαγειρεῖο καὶ τὸ στεγνώνονταν. Αὐτὸ τὸ κακόμοιρο ἀπὸ τὸ ζέσταμα ζωντανεύει, σηκώνονταν στὰ πόδια του καὶ τὸν προσπαθοῦσε νὰ θυλάξει: στὰ δάχτυλά μας. Τότε τὸ πῆγαινε ξανά στὴν καλύδα καὶ τὸ παράδινε στὴ μάνα του.

Τὴ μέρα πού γεννοῦσε καμμιά γίδα ἢ προβάτινα καὶ κάποτε καὶ τὴν δευτέρην μέρα ἀπὸ τὴ γέννα, τὰ νεογεννημένα αὐτὰ ζῶα ἢ κυραμάνα δὲν τὰ ἀπολνοῦσε στὸ τοσομπάνο τοῦ χωριοῦ, πού δοσκοῦσε τὴν κοινὴν ποιμνίαν. Τὰ κρατοῦσε μὲσα στὸ στάβλο γιὰ νὰ χαροῦν τὰ μικρά τους. Μάλιστα τοὺς ἔδινε, πέρα ἀπὸ τὸ καλὸ ξερὸ χορτάρι καὶ τὸ ξερὸ κλαδί καὶ ἕνα κανάδι μὲ λιγατὶ χλιαρὸ νερὸ νὰ πιοῦν, μὲσα στὸ ὅποιο ἔριχνε καὶ μὴ χούφτα ἀλεύρι καλαμποκίσιο (ἀλευριά). Αὐτὸ τὸ ἔκανε γιὰ νὰ φέρουν περισσότερο γάλα γιὰ τὰ μικρά τους, πράγμα πού γίνονταν. Ὅταν τὰ νεογέννητα δὲν τὸ ἐπιναν ὅλο τὸ γάλα (κολλιάστρα), τότε τὸ ἀριμεγε καὶ εἶτε τὸ τρώγαμεν δραμμένο, εἶτε, ὅταν ἦταν κάπως

μπάλικο, τὸ φκίανοναν πῖττα (κ' λλιαστρόπιττα).

Τὰ νεογεννημένα ἀρνοκάτσια τὰ ἀφίοναν νὰ μένουν γιὰ 8—10 βροχίαις μὲ τὴς μάνες τους. Ὅστερα ὅμως ἀπὸ τὴς δέκα μέρες τὰ χωρίζονταν τὴ νύχτα ἀπ' αὐτῆς καὶ τὰ θάζονταν στὸν «τσάρκο», ὅπου ἔμεναν ὅλη τὴ νύχτα. Τὸ πρῶτ' ἀπὸ τὰ δύναναν πάλι στὴς μάνες τους γιὰ νὰ θυλάξουν. Τὴ δουλειά αὐτὴ, δηλαδή, πού τὸν χωρῆμα τῶν μικρῶν ἀρνιῶν καὶ κατσίκων ἀπὸ τὴς μάνες τους, καθὼς καὶ τὸν μοσχάρι ἀπὸ τὴν γελάδα, τὸ ἔκανε ἡ κυραμάνα ἢ Θεονίτσα. Πρὶν νὰ κοιμηθῶμε τὸ βράδι, δηλ. κατὰ τὴ ὥρα 8—9, ἀνάθε τὸ φανάρι γιὰ νὰ πάει νὰ κάνει αὐτὴ τὴ δουλειά. Στὰ ἄλλα σπῖτια τοῦ χωριοῦ μεταχειρίζονταν γιὰ τέτοιες δουλειές τὰ «χειροκάντηλα», δηλ. λάμπες πού ἐκαίγαν πετρέλαιο, ἀλλὰ μὲ ἀσκήπαστο φυτίλι. Ἡμεῖς στὸ σπῖτι μας γιὰ τέτοια δουλειὰ ποτὲ δὲ χρησιμοποιοῦσαμε τέτοια «χειροκάντηλα». Καὶ γιὰτὶ ἔτσι κανιζοῦνταν τὸ σπῖτι μας, ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ ἦταν κίνδυνος νὰ πάρει φωτιά καὶ νὰ καεῖ ἡ καλύδα μας, καὶ τὸ σπῖτι μας ἀκόμα πού ἦταν δίπλα σ' αὐτὴ. Χρησιμοποιοῦσαμε πάντοτε φανάρι κλειστό, πού θάζονταν μέσα σ' αὐτὸ καὶ ἔκαιγε καὶ φωτιζέ ἡ «σπαρματσέτο» ἡ κηρί χοιτὸρ σὰ λαμπάδα, κομμένο στὸ ὕψος τοῦ φαναριοῦ μας. Πάντοτε ἐγὼ θὰ ἦμουν συνοδὸς καὶ δοιθὸς τῆς κυραμάνας γιὰ τὴν δουλειά αὐτή. Ἀπὸ τὰ πολλὰ μικρά μου χρόνια, ἴσως ἀπὸ τότε πού ἦμουν 4—5 χρονῶν ἀκόμα. Στὰ πρῶτα χρόνια κρατοῦσα τὸ φανάρι γιὰ νὰ διέπει ἡ κυραμάνα νὰ χωρίζει τὰ ἀρνοκάτσια. Ἀργότερα, μεγάλωνοντας κάπως, ἤθελα, ἂν ἦταν δυνατό, νὰ τὴν κάνω μοναχὸς μου αὐτὴ τὴ δουλειά. Κρεμοῦσαν τὸ φανάρι σ' ἕνα μέρος γιὰ νὰ φέγγει καλύτερα καὶ χωρίζονταν τὰ μικρά. Ἐγὼ τὸ πῖν μικρά καὶ ἡ κυραμάνα τὰ μεγαλύτερα, τὰ πῖν θανά, πού δὲν μπορούσα ἐγὼ νὰ τὰ σηκώσω στὴν ἀγκαλιά μου.

Μόλις μπαίναμεν στὸ κατὼ: μὲ τὸ φανάρι, τὰ γιδοπρόβατα, καθὼς κοιμόνταν μὲ τὰ μικρά τους, παρουσάζον ἕνα ἐξαιρετικὸ θέαμα. Κοιμόνταν οἱ μάνες μὲ τὰ μικρά τους, ἄλλες ἔχοντας αὐτὰ μπροστὰ στὸ κεφάλι τους, ἄλλες κάτω ἀπὸ τὸ λαμπρὸ τους, ἄλλες ἔχοντας τὰ κεφάλια τους ἀνταμωμένα σὴν νὰ φιλοῦνταν. Καμμιά φορὰ τὰ μικρά κοιμόνταν πάνω στὸ μαλακὸ κορμὶ τῆς μάνης τους. Ὅταν μπαίναμεν, καταλάβαιναν, ὅτι πλησίαζε ἡ ὥρα νὰ χωριστοῦν ἀπὸ τὰ μικρά τους, σηκώνονταν αὐτῆς ἀμέσως καὶ τὰ θυλάζαν, τοὺς ἔδιναν καὶ τὸ τελευταῖο γάλα τους, πού εἶχαν. Μόλις ἀρχίζε τὸ χοιρῆμα, ἀρχίζαν ἀμέσως τὰ βελάσματα καὶ τῶν μανάδων καὶ τῶν μικρῶν. Πολὺ μὲ λυποῦσε ἐμένα αὐτὸς ὁ χωρισμός, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ γίνεαι. Ἦταν ἀπαραίτητος, καθὼς μὲ

εἶχε ἐξηγήσει ἡ κυραμάνα μου. Ἄν αὐτὰ ἔμεναν μὲ τὴς μάνες τους ὅλη τὴ νύχτα, θὰ ἔπιναν λίγο — λίγο τὸ γάλα καὶ τὸ πρῶτ' ἀπὸ τὸ ἔπιναν τὰ μεγάλα ζῶα γιὰ τὴν δοσιή. Δὲν θὰ ἦταν καλὰ χοιρῆματα. Θὰ πεινοῦσαν καὶ θὰ βέλαν ὅλη τὴ μέρα. Μὲ τὸ χοιρῆμα μάζευαν οἱ μάνες τους ὅλη τὴ νύχτα ἀρκετὸ γάλα, πού τὸ ἔπιναν τὸ πρῶτ' ἀπὸ τὸν ἔπιναν καὶ δὲ βέλαν.

Πάντως ἐμένα μὲ ξυπνοῦσε ἡ καρδιά ἀπ' αὐτὸν τὸ χωρισμό. Ἐπαίρνα τὰ μικρά στὴν ἀγκαλιά μου, τὰ φιλοῦσα καὶ κατόπιν τὰ ἔριχνα στὸν τσάρκο. Τὰ λυπόμουν πολὺ πού χωρίζονταν ἀπὸ τὴς μάνες τους. Μοῦ ἄρεγε ἡ ζεστασιά, πού παρουσίαζε τὸ κατὼ: τὴ χειμωνιάτικες ἐκείνες βροχίαις καὶ ἡ θελα νὰ παραμῆναι ὅσο τὸ δυνατό πὺς παλὺς σ' αὐτὸν τὸ χωρὸ καὶ νὰ χαίρομαι τὰ τόσο ἀγαπητὰ σὲ μένα πλάσματα.

Ἀπὸ χωρίζονταν τὰ ἀρνοκάτσια, τελευταία χωρίζονταν καὶ τὸ μοσχάρι μας, πού βέβαια δὲν τὸ παίρναμεν στὴν ἀγκαλιά, ἀλλὰ τὸ ἔπιναν ἡ κυραμάνα ἀπὸ τὰ αὐτὰ καὶ τὸ δοιθοῦσε στὸν τσάρκο του. Ρίχναμε ὕστερα χοιτάρ: ἡ ἄχυρο στὰ χοιτάρ: μας ζῶα — γελάδα, μουλάρ: ἢ γομάρι — καὶ τομαζέδισματα νὰ φύγουν. Πρὶν φύγουμε ὅμως, δηλ. πρὶν ἐγκαταλείψουμε τὴν καλύδα, ἡ κυραμάνα θεωροῦσε ἀπαραίτητο νὰ περάσει ἀπὸ τὴς «καθίστρες» ὅπου κοιμόνταν οἱ κότες καὶ νὰ τὴς ἐπιθεωρήσει, νὰ διαπιστώσει: μὲ τὸ δάχτυλό τῆς ποῖα εἶχε αὐτὸ γιὰ νὰ γεννιῇ τὴν ἄλλη μέρα καὶ ποῖα δὲν εἶχε.

Ὅταν κατεβαίναμεν στὸ σπῖτι μᾶς εἶχαν ἐτοιμὸ ζεστὸ νερὸ στὸ γκούμι, πού τὸ ρίχναμεν στὴν θρύση στὸ μαγειρεῖο καὶ πλέναμεν καλὰ τὰ χέρια μας μὲ σαποῦνι. γιὰ νὰ φύγει ἡ μυρωδιά ἀπὸ τὰ ζῶα πού εἶχαν πιάσει.

Ζωοτρόφους παραμένον ἀκόμα στὴν θύμησίν μου καὶ οἱ περιπτώσεις, πού μ' ἔπαιρνε ἡ κυραμάνα καὶ κοιμόμασταν στὸ χωράφι (στὸ μύλο μας), πού τὸ σπέρνανταν πάλι τοσομπάνο. Αὐτὸ τὸ πράγμα ὅμως γίνονταν στὰ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσίν μας ἀπὸ τοὺς Τούρκους (1913) χρόνια καὶ ὅχι πρὶν, ἀπὸ τὸ φόβο τῆς ληστείας. Κατὰ τὴν ἐποχὴ πού φύμωσαν καλὰ τὰ γκουγκούσια τοῦ καλαμποκισιοῦ, ἔπρεπε αὐτὴ νὰ κόψει ἀπὸ τὰ φυτὰ αὐτὰ τὴν ἀρποσισιὰ (καλαμποκιά) γιὰ νὰ ξεραθοῦν τὰ στάχυα καὶ νὰ μαζευτοῦν. Προτιμοῦσε νὰ κάνει αὐτὴ τὴν δουλειά μὲ τὴν δροσιά, εἶτε τὴς ἀπογευματινῆς ὥρας κατὰ τὸ βασίλειμα τοῦ ἡλίου, εἶτε τὴς πολλὴ πρωινῆς, πρὶν πιάσει ἡ μεγάλη ζέστα, δηλ. ὡς τὴς 8 π.μ. Τὸ ἔκανε δὲ αὐτὸ τὸ πράγμα γιὰ δύο λόγους: καὶ γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴ μεγάλη ζέστα, πού ἔχουν οἱ Αὔγουστιτικὲς μέρες καὶ γιὰ νὰ μὴν τριβόταναι καὶ

χάνονται ἀπὸ τὴ ζέστα αὐτὴ τὰ φύλλα τῆς καλαμποκιάς. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἀποφάσιζε καὶ κοιμόνταν στὸ χωράφι. Καὶ στὴ δουλειά αὐτὴ μ' ἔπαιρνε καὶ ἐμένα καὶ γιὰ νὰ μ' ἔχει συντροφιά, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ τὴ βοηθάω. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πᾶμε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ νὰ κοιμηθῶμε στὸ χωράφι, κατὰ τὴν ἀπόγιομα μαζεύονταν ἕνα φόρτωμα κοπρίαι, πού τὸ φορτώνονταν στὴν «ρούσα» μας, στὸ καλὸ μουλάρ: τοῦ σπιτιοῦ μας. Ἐμίζονταν τὸ φτεσέλι μὲ νερὸ ἀπὸ τὴν θρύση, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀνάψουμε φωτιά. Φτάνοντας στὸ χωράφι — τρία τέταρτα περίπου μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό — ξεφορτώνονταν σὲ μιὰ ἀκρὴ τὴν κοπριά, ἀδειάζονταν τὰ σακκία καὶ δένονταν τὴ ρούσα μας στὸν ὄχτο ἀπὸ τὸ χωράφι: γιὰ νὰ δοσιήσει. Ἡ κυραμάνα χάνονταν στὸ χωράφι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ τοῦ καλαμποκισιοῦ καὶ ἀρχίζε νὰ κόψει μὲ τὸν βερὸ ἀπὸ τὴν κοπριά, παίρναμεν καὶ τὸ βραδινὸ μας φαγητό, δύο παλιὲς βελόντες, καθὼς καὶ σπῖτρα καὶ λίγο δαδί γιὰ νὰ ἀ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΖΑΓΟΡΙ

Τὸν Ὀκτώβριο ἐ.ε. έγινε στὴ Θεσσαλονίκη τὸ Συνέδριο τῶν Ξενοδοχειακῶν Επιχειρήσεων που παρακολούθησαν ὁ Γ. Γραμματέας τοῦ ΕΟΤ ἐπικεφαλὴς κυβερνητικοῦ κλιμακίου καὶ πολλοὶ παρατηρητές.

Στὸ Συνέδριο ἡ Ἑνωστὴ Ξενοδοχίων Ἰωνανίων, ἄριστα ὀργανωμένη, ἔκαμε ἐντονη προβολὴ τῶν τουριστικῶν θησαυρῶν τῆς περιοχῆς μας μὲ τὴν παρουσίαση 40 μεγάλων ἐγγράμων φωτογραφιῶν καὶ πολλῶν διαφανειῶν, συνοδευμένη ἀπὸ μουσικὴ κυρίως Ζαγοριστακοῦ περιεχομένου.

Στὸν γεμάτο μὲ ἀπλά στοιχεία λόγο του ὁ κ. Κων. Αὐστιακός, πρὸ ἐδρός τῆς Ἑνώσεως Ἰωνανίων, ἀναφέρθηκε στὴν τουριστικὴ ἀνάπτυξη τοῦ Ζαγορίου. Αὐτὸ τὸ κομμάτι τοῦ λόγου του δημοσιεύουμε παρακάτω:

ΗΠΕΙΡΟΣ: Ἐνα ζωντανό κομμάτι τῆς Β.Δ. Ἑλλάδος μὲ συνεχή τὴν ἱστορικὴ σύνδεση. Ἀρχαῖον Ἑλλάς. Φύτρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, Ρίζα τῆς Ρωμιοσύνης, Προμαχώνας τοῦ Ἑθνικοῦ, ἡ ἀριστικὴ καὶ πολυτάλαντη Ἡ π ε ι ρ ο ς.

Μέχρι σήμερα ἀπέναντι τῶν Ηπειρωτῶν, ἀδικαιολόγητη ἀδιαφορία καὶ περιφρονησμός, τόσο ἀπὸ τὸ ἐπίσημο Κράτος, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν ΕΟΤ πού δὲν προσδίδει τὴν κατακαυμένη καὶ σκληρὰ δοκιμασμένη Ἡπειρὸς μας. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ φορεῖς τὴν ἐγκατέλειψαν, τὴν κατέδικασαν σὲ μαρasmus, τὴν κατὰ τὰς ἀποστάσεις τοῦ ὑποανάπτυκτου χαρακτήρου τῆς τῶρα μόνι, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ὡς ὑποανάπτυκτη περιοχή καὶ τόπον ἐξορίας ναρκαίων καὶ ἄλλων.

Ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς ἀπομόνωσης, ἔμεινε μὴ παρθένια Ἱουριστικά—περιοχὴ πού διατηρεῖ ἀντικτὴ τὴ φυσιογνωμίαν της παρὰ τὴς πολεμικῆς συγκρούσεως πάνω στοῦ σύμμοιρο κορμὶ της, τὴν παραδοσιακὴ τῆς δομῇ, καθὼς καὶ τὸ φυσικὸ Περιβάλλον της—ἀπείρακτο καὶ ἀμόλυτο ἀκόμα.

Εὐτύχημα θεωρεῖται πού διασώθηκαν αὐτὰ τὰ στοιχεία μορφικῆς παρουσίας.

Ἔτσι ἡ Ἡπειρος χαρίζει δυνατότητες γιὰ τὴν ἀνάπτυξη ἐνὸς πολὺπλευρου καὶ πολύμορφου Τουρισμοῦ γιὰ ὅλο τὸ χρόνο. Ἐνὸς Τουρισμοῦ ὅχι σὰν ἐκείνον πού ὁ ΕΟΤ ἀνέπτυξε μέχρι σήμερα σ' ἄλλες περιοχὰς τῆς Χώρας καὶ πού ἀλλοίωσε τὴν δομὴ καὶ τὴ φυσιογνωμίαν τοῦ περιβάλλοντος καὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐνὸς Τουρισμοῦ πού νὰ διατηρηθεῖ σὲ ἀμόλυτο φυσικὸ Περιβάλλον—Ὁ Παραδοσιακὸς Χαρακτήρας καὶ ὁ Ηπειρωτικὸς τρόπος ζωῆς, σκέψης καὶ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ Ἡπειρωτῆ.

Ἐνὸς Τουρισμοῦ τὸν ὁποῖον φέρει νὰ βρεῖ ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος φεύγοντας ἀπὸ τὸ ἄγχος καὶ τὴν ὑπερένταση τῆς καθημερινῆς

δουλείας κάπου σὲ μὴ γωνιὰ τῆς γῆς—πού νὰ τοῦ δώσει τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς καὶ νὰ τοῦ χαρίσει τὴν ὁμορφιὰ τῆς Φύσης.

Ὁ ΕΟΤ τελευταία ἔκανε τὴν ἀρχὴ μὲ τὸ νὰ συντάξει τὴ μελέτη τῆς Τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν Ζαγοροχωρίων. Ἀπὸ τὰ τεύχη τῆς Α' καὶ Β' φάσης πού ἔχουμε στὰ χέρια μας, πούθενά δὲν εἶδαμε συγκεκριμένες προτάσεις. Τὸ τέλος πάντων θέλει καὶ πού στοχεύει ὁ ΕΟΤ πάνω στὸ χῶρο αὐτό; Μία ἀοριστία πλανιέται στὴ μελέτη αὐτὴ πού μοιάζει τύπος μίας διαλέξεως χωρὶς συζήτηση.

Μὰς εἶπαν ὅτι οἱ προτάσεις καὶ οἱ στόχοι θὰ διατυπωθοῦν σὲ ἄλλη φάση—δηλαδὴ τελειώνει μὴ μελέτη καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων θὰ μποῦν οἱ στόχοι—καὶ αἱ προτάσεις αἱ ὁποῖες εἶναι ἀγνωστες γιὰ μὰς καὶ δὲν μὰς ἐπιτρέπουν νὰ σχηματίσω

με διαφορετικὴ γνώμη ἀπὸ τὴν παραπάνω—ἀλλὰ νὰ δοῦμε νὰ κρίνουμε καὶ νὰ ἀντιπροτείνουμε γιὰ ὅλα αὐτὰ πού ἔχει κατὰ νοῦν ὁ ΕΟΤ νὰ κάνει: στὴν περιοχὴ αὐτὴ—διότι πιστεύουμε ὅτι πέρα ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι εἶναι γινὰς μας τόπος στὸν ὁποῖο ζοῦμε, γνωρίζουμε πολλὰ περισσότερα ἀπὸ ἐκείνους πού τὸν ἐπισκέπτονται δύο—τρὶς φορὲς γιὰ νὰ συγκεντρώσουν τὰ στοιχεία τῆς μελέτης αὐτῆς καὶ θὰ μπορούσαμε μὲ τὴ κρίση καὶ τὴς παρατηρήσεις μας νὰ προσφέρουμε θετικὴ ὑπηρεσία καὶ συμβολὴ στὸ νὰ γίνῃ ἡ μελέτη αὐτὴ πληρέστερη καὶ πρακτικὰ ἐφαρμόσιμη.

Ἡ Ἑνωστὴ μας προηγήθη τοῦ ΕΟΤ γιὰ τὴν τουριστικὴ ἀνάπτυξη τῶν Ζαγοροχωρίων καὶ συνέστησε τό... ἐταίριαν μὲ τίτλον τὸ Ζαγόρι καὶ μὲ σκοπὸν τὴν δημιουργίαν Τουριστικῶν Επιχειρήσεων καὶ συνέταξε μὴ προμελέτη.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Νὰ δοθεῖ ἀπόλυτη προτεραιότητα στὴν κατασκευὴ ἀπὸ τὸν ΕΟΤ ἢ ἀπὸ ἄλλα Ὑπουργεῖα τῶν βασικῶν ἔργων ὑποδομῆς στὴν περιοχὴ ἐκείνη πού ὁ ΕΟΤ θὰ δώσει τὴν

προτεραιότητα γιὰ Τουριστικὰς ἀξιοποιήσεις, καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι:

1) «Ἀρόμοι: μὲ δυνατότητα προσπέλασης Χειμῶνα - Καλοκαίρι - φθῶς - νερό - τηλεφώνω».

Χωρὶς αὐτὰ ὁποιαδήποτε κίνητρα καὶ ἂν δοθοῦν τὰ θεωροῦμε ἂν ὄχι ἀχρηστά καὶ ἀνεπαρκῆ ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνα γιὰ κείνον πού θὰ θελήσει νὰ κάνει ἐπενδύσεις στὸν Τουριστικὸ Τομεά.

2) Μὲ βάση τὴν μελέτην ἀναπτύξεως τῶν Ζαγοροχωρίων θὰ προτείνουμε καὶ θὰ ζητήσουμε τὰ ἑξῆς:

1) Νὰ δημιουργηθεῖ Χιονοδρομικὸ Κέντρο στὴν Γκαμήλα - Ἀστράκα (ὕψόμετρο 2.200 μ), σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς Χαράδρας τοῦ Βίκου - Ἀδού συνδεομένου τοῦ Χιονοδρομικοῦ Κέντρου μὲ τελεφερί καὶ ἀνάλογα Ξενοδοχεῖα σὲ ἀνάλογες θέσεις

2) Νὰ γίνῃ περιφραγμένη ἐλεγχόμενη κυνηγητικὴ περιοχὴ κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Εὐρώπης, ἐκτάσεως 100 - 150 χιλ. στρεμμάτων, στὸ κεντρικὸ καὶ ἀνατολικὸ Ζαγόρι, ὅπου οἱ συνθήκες εἶναι κατὰ παραπάνω ἀπὸ κατὰ ἄλλη, ἀφοῦ πρῶτα ἐπέλθῃ συμφωνία καὶ παρθεῖ ἡ συγκατάθεσις τῶν Κοινοτήτων πού εἶναι ἰδιοκτητῆρες τοῦ χώρου αὐτοῦ - καὶ πού εἶναι ἐτοιμὲς νὰ συζητήσουν ἀμέσως τὴν πρότασιν τῆς δημιουργίας αὐτῆς.

Τόσο ἡ κατασκευὴ ὅσο καὶ ἡ ἐκμετάλλευσή αὐτῶν τῶν ἔργων πρέπει νὰ δοθεῖ καὶ νὰ ἀνατεθεῖ ὑπεύθυνα στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ κατὰ προτίμησιν σὲ τοπικὸν φορέα, στὸν ὁποῖο νὰ μετέχει καὶ ἡ Ἑνωστὴ μας, λόγω ἀποκτηθείσης ἐξειδικήσεως.

3) Στὸ ὑπόλοιπον Ζαγόρι νὰ δημιουργηθοῦν παραδοσιακοὶ Ξενῶνες ἀπὸ προσδευτικὸς κατοίκους τῶν ὁποίων τὴν ἐκμετάλλευσιν νὰ κρατήσουν οἱ ἴδιοι, δηλ. νὰ ἔχῃ οἰκογενειακὸν χαρακτήρα.

4) Τὸ ἴδιο θὰ πρέπει νὰ γίνῃ καὶ μὲ τὴν ἐπισκευὴ καὶ συντήρησιν τῶν παραδοσιακῶν σπιτιῶν, κα-

θὼς καὶ μὲ τὴν δημιουργίαν νέων σπιτιῶν στὰ καμμένα χωριά ἀπὸ τὸν Γερμανοῦς μὲ στόχο καὶ ὑποχρέωσιν τῶν ἰδιοκτητῶν νὰ ἐνοικιάζωσιν αὐτὰ μέρος τῶν ὁμηκτικῶν πού διαθέτουν στὸ ὑπάρχον παλαιὸ καὶ στὸ καινούργιον σπίτι.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου θὰ ποῦμε καὶ θὰ ἐπιστήσουμε τὴν προσοχὴ τῶν ἀρμόδιων νὰ προσέξουν καὶ νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ χαθεῖ ἡ εὐκαιρία πού δίνεται σήμερα—γιὰ νὰ ξαναδοροῦν τὰ καμμένα χωριά τὸν παραδοσιακὸν τὸν χαρακτήρα ἂν τὰ σπείτα πού γίνονται κάθε χρόνον νὰ ἔχουν ἐξωτερικὰ τουλάχιστον παραδοσιακὸν χαρακτήρα.

Γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ θὰ πρέπει: ὁ ΕΟΤ νὰ θεσπίσῃ ὅσο τὸ δυνατό ταχύτερα κίνητρα—τόσο γιὰ τὴν κατασκευὴν νέων ὅσο καὶ γιὰ τὴν συντήρησιν τῶν ὑπαρχόντων. Τὰ κίνητρα αὐτὰ πρέπει νὰ καλύπτουν τὸ ὅλον τῆς δαπάνης καὶ νὰ δοθοῦν ὡς ἐπιδότηση.

Εἶναι λάθος νὰ θεωρηθεῖ ὅτι στὸ ὑπὸ ψήφισιν νομοσχέδιον τοῦ ἐνὸς ἐκατομμυρίου ὡς ἐλάχιστον ἔρπον δαπάνης ἐπισκευῆς ἢ συντήρησης ἐνὸς παραδοσιακοῦ κτήματος γιὰτὶ ὑπάρχουν περιπτώσεις πού ἀπαιτεῖται μικρότερα δαπάνη καὶ μὲ τὴ δέσμευσιν αὐτῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιωφεληθεῖ ἕνας ἰδιοκτήτης σπιτιοῦ τῆς κατηγορίας αὐτῆς καὶ ἀναγκαστικὰ δὲν θὰ ἐπισκευάσῃ τὸ σπίτι αὐτὸ μὲ ἀποτέλεσμα ἀργὰ ἢ γρήγορα νὰ καταρῶσῃ.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Τὸ Κέντρον Ἑρευνῶν τοῦ Ζαγορίου ἔκανε τὸ μῆνα Νοέμβριον ἐ.ε. δύο διαλέξεις στὰ Γιάννινα.

Μία στὴ Στέγη γραμμάτων καὶ Τεχνῶν καὶ μίαν στὸ Γαλλικὸ Ἰνστιτούτο.

Ἡ πρώτη μὲ θέμα: Γεφύρια καὶ μύλοι τοῦ Ζαγορίου ἔγινε ἀπ' τὸν ἀρχιτέκτονα Μιχαὴλ Ἀράπογλου. Καὶ ἡ δεύτερη μὲ θέμα: Κοινωνικὲς ἀλλαγὲς καὶ πολεοδομικὲς μετατροπὲς στὸν ἀστικὸν χῶρον, ἔγινε ἀπ' τὴν Ἑλένη Παγκρατίου, ἀρχιτέκτονα σὲ συνεργασίαν μὲ τὴν ἀδελφὴν τῆς Κατερίνα Κοτταλῆ. Παρουσίασαν ἀντίστοιχα, τὸ ἴστορικὸ κέντρον τῶν Γιαννίων καὶ τὸν παραδοσιακὸν οἰκισμὸ Μήθυμνα (Μόλυδος) τῆς Λέσβου.

Καὶ οἱ δύο διαλέξεις εἶχαν μεγάλη ἀπήχησιν στὸ ἐκλεκτὸ κοινὸν πού τις παρακολούθησε γι' αὐτὸ καὶ συγχάριζον τοὺς ἀμειλίγους γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τους.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Ο ΓΑΜΟΣ (ΠΑΝΤΡΕΙΑ) ΣΤὰ Σουδενὰ τῶν Καλαβρύτων

2ο (Τελευταίον)

Μικρογενεῖα: ὅμως συνεχίζεται: σὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Μὰ σὸ σπίτι τῆς νύμφης δὲν συνδέονται τὰ ἴδια. ἔκει τις βραδυὲς ὥρες τοῦ Σαββάτου, ἀπλώνονταν τρικουθερὰ τραπέζι πού ἐπαίρναν θέσεις οἱ προσκεκλημένοι συγγενεῖς καὶ οἱ οἰκογενειακοὶ φίλοι τῆς νύμφης, μὲ νόστιμα φαγητά, πίττες, τυρὶ φέτα καὶ παλὴ κρασί. Τυχαινε καμμιὰ φορὰ οἱ καλεσμένοι: νὰ ξεπερνῶν καὶ τὰ 40 άτομα, ὅποτε γιὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν πρόληψιν παρεστήθησαν, λόγω πιστοῦ, ἀνελάμβανε τὸ γενικὸ πρόσταγμα καὶ τὴν διεύθυνσιν, ὁ πῶς ἐπισημῶς τῆς ὁμογενεῆς καὶ ὁ πῶς συνετός καὶ ἐπιδημητικός, γιὰ νὰ διακοῦσιν ὅλοι καὶ νὰ προλαμῶναι τυχόν παρατροπὲς ἀπὸ κάποιον ζωντῶν. Μετὰ τὸ φαγητὸ ἀρχίζαν τὰ τραγούδια, συνήθως τοῦ τραπέζιου—τῆς τάξης—κατὰ τὴν διάταξιν πού ὄρισε ὁ ἔχων τὴν διεύθυνσιν. Δηλαδὴ, πρῶτος ὁ ἀρχηγὸς, ὁρθοστέγων τὸ ποτήρι του, γεμάτο κρασί, χαίρετο μετὰ εὐχὰς γιὰ τοὺς νεόνυμφους, νὰ ζήσουν εἰς εὐτυχίαν καὶ ἀνθρώπων καὶ ἀμείσους μὲ δυνατό φωνὴν ἔλεγε «καλὸς νὰ σ' εὖρω τάδε». Ἐκείνος τὸν καλῶς ὄριζε, ἀναλλάσσοντας μεταξὺ τῶν λίγας χιουμουριστικῆς λέξεως καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἀρχίζε ἕνα τραγούδι: πού ἀντίκειντο αὐτὸν πού τὸν ὄριζε, ἐν προκειμένῳ στὸν ἀρχηγό, γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ καὶ διώξῃ τὰ ζιζάνια πού ἐμπόδιζαν νὰ πῇ τὸ κρασί του κατὰ τὰ παράπονά του. Τὸ ἴδιο συνεχίζεται πλέον μὲ αὐτόν, πού ὄριζε ὁ ἀρχηγός, ὁρθος μὲ τὸ ποτήρι του γεμάτο κρασί, κατὰ τὴν διαταγὴν πού ἔδωσε ὁ ἀρχηγός, ἐχαίρετο μετὰ εὐχὰς, γιὰ καλὴ ζωὴ τοὺς νεόνυμφους, λέγοντας κ' αὐτὸς μὲ δυνατὴ φωνή: «Καλὸς νὰ σ' εὖρω τάδε... «Τοὺς καλῶς ὄριζε κ' ἐκείνος καὶ ἐτοῦ ἀνθρώπου καὶ πῇ τὸ τραγούδι: τὸν πού ὁδωχνε τὰ ἀγκάθια ἢ ἄλλα ἀντικείμενα πού ὀριζόνταν στὸ ποτήρι. «Ἄλλα προικὴ ἀντικείμενα πού ὀριζόνταν στὸ ποτήρι, γιὰ νὰ πῇ τὸ κρασί του ἐκεῖνος πού τὸν εἶχε διαλέξει: γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Ἔτσι συνεχίζονταν μέχρι πού νὰ μὴ μείνῃ κανένας ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους, χωρὶς νὰ βρεθῇ καὶ νὰ μείνῃ παραπονούμενος πῶς δὲν τοῦ δόθηκε κ' αὐτοῦ ἡ εὐκαιρία νὰ εἰπῇ τὸ τραγούδι: τὸ καλὸ, πού σχεδιάζε ἐκ τῶν προτέρων. Ἀφοῦ τέλειωσαν ἔτσι ὅλοι ἀκολουθοῦσε χορὸς μέχρι: τὰ ἐξήμερα καὶ γυναῖκες μέχρι νύκτα ἡ ὥρα γιὰ τὸ τραπέζι, τὸ γαμήλιον καὶ τὸ ἐπίσημον.

Ὅταν τὰ πάντα ἦσαν ἐτοιμα, ἔφταναν οἱ καλεσμένοι καὶ ἐπαίρναν τὴν θέσιν τοῦ τραπέζι, χωριστὰ οἱ ἄνδρες χωριστὰ οἱ γυναῖκες. Ἐσπερίοντο κατὰ σειράν: τὸ πλάφι, τὸ ψητό κλπ, μὲ ἄφθονο γευστικὸ παλὸ κρασί καὶ τυρὶ φέτα. Ἡ σειρά καὶ τάξις στὸ τραπέζι, ὅπως τῆς νύμφης, μόνον πού ἔδω

τάξι, νὰ πιῶν μονορούφι μίαν ὀκτακράσι, μὲ ἀποτέλεσμα αὐτὸς νὰ κοιμηθῇ σὸ σπίτι του καὶ νὰ συνεχιστῇ τὸ γλέντι: ὁμορφὰ καὶ φρόνιμα. Ἔτσι ἔκλεινε τὸ γλέντι καὶ τὸ τραπέζι: σὸ σπίτι τῆς νύμφης, πού θεωρεῖτο ἀποκαρτετιστὴριο. Τὸ πρῶτον λοιπὸν ἐξημερώνονταν Κυριακῇ, ὅλοι στὴν ἐκκλησίαν γιὰ τὴν θερμὴν προσευχὴν τοῦ στο Χριστὸ καὶ τὴν Παναγίαν ὑπὲρ τῶν νεόνυμφων. Μετὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἡ τὸ ἀπόγευμα χωρὶς ἀρχίζαν νὰ μαζεύονται οἱ προσκεκλημένοι τοῦ γαμπροῦ σὸ σπίτι: τοῦ καὶ παίρνοντας τοὺς πῶς στενοὺς καὶ καλούς συγγενεῖς του καὶ φίλους τοῦ πῆγαναι σὸ σπίτι: τῆς νύμφης, ἐπαίρναν τὴν νύμφη καὶ τὰ προικὰ τῆς, φορτωμένα στὰ ζῶνα (ἂν δὲν τὰ εἶχαν πάρει ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου) καὶ μὲ χαρὰς, τραγούδια, πιστολὲς τὴν ἔφεραν σὸ σπίτι του, καὶ στὴν εἰσοδὸς τῆς σὸ νέο της σπίτι, ἡ πεθερὰ ἔσπαζε τὸ ρόδιον τὸ ἐπάνω μέρος τῆς πόρτας τοῦ σπιτιοῦ. Ἐπὶ δὴν πρέπει νὰ σημειώσω ὅτι ἡ προικὴ καὶ τῆς νύμφης ἦταν ἀξιδόγητη, ἀκόμη κ' ἂν τὸ κορίτσι ἦταν ἀπὸ φτωχὸ σπίτι καὶ πολλὰς φορὲς γιὰ τὴν μεταφορὰ τῆς, ἐχρειάζοντο 4 καὶ 6 ζῶα. Ἦταν δὲ ἡ προικὴ παλῶματα, κλινωσκαπῶματα, μάλλιν, θελόντες (θελεζῶνια) τὰ λέγαμε ἐμεῖς) κουβέρτες ὕφαντες μάλλινες καὶ πάνινες καραμελωτές, ἀπλάδες, μαπαρῶματα, στρώματα καὶ ἄλλα κεντητὰ στρωσίδια γιὰ τίς γιορτές. Τὰ πάνινα ἦσαν σεντόνια, μαξιλάρια, πῆνινα καὶ μάλλιντα ταγάρια τράστα κλπ. Ἀκολουθοῦσαν τὰ ἐπιπλά καὶ τὰ χάλκινα. Τετσερέδες σὲ διάφορα μεγέθη, τὸ λεβέτι (καζάνι) κανάτια, μαχαροκουταλοπῆρουνα, πιάντα κλπ. Ὅλα αὐτὰ ἐφορτώνονταν στὰ ζῶα. Τὰ μεγάλα παλῶματα, στρώματα καὶ μάλλιντα σὲ μπάλες, τὰ λευκά σὲ δύο μεγάλα φορτωτῆρα (μπασούλα) καὶ σὲ παραδοσιακὰς κασσέλες. Ἄλλα προικὴ ἀντικείμενα πού ὀριζόνταν στὸ ποτήρι, γιὰ νὰ πῇ τὸ κρασί του ἐκεῖνος πού τὸν εἶχε διαλέξει: γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Ἔτσι συνεχίζονταν μέχρι πού νὰ μὴ μείνῃ κανένας ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους, χωρὶς νὰ βρεθῇ καὶ νὰ μείνῃ παραπονούμενος πῶς δὲν τοῦ δόθηκε κ' αὐτοῦ ἡ εὐκαιρία νὰ εἰπῇ τὸ τραγούδι: τὸ καλὸ, πού σχεδιάζε ἐκ τῶν προτέρων. Ἀφοῦ τέλειωσαν ἔτσι ὅλοι ἀκολουθοῦσε χορὸς μέχρι: τὰ ἐξήμερα καὶ γυναῖκες μέχρι νύκτα ἡ ὥρα γιὰ τὸ τραπέζι, τὸ γαμήλιον καὶ τὸ ἐπίσημον.

Ὅταν τὰ πάντα ἦσαν ἐτοιμα, ἔφταναν οἱ καλεσμένοι καὶ ἐπαίρναν τὴν θέσιν τοῦ τραπέζι, χωριστὰ οἱ ἄνδρες χωριστὰ οἱ γυναῖκες. Ἐσπερίοντο κατὰ σειράν: τὸ πλάφι, τὸ ψητό κλπ, μὲ ἄφθονο γευστικὸ παλὸ κρασί καὶ τυρὶ φέτα. Ἡ σειρά καὶ τάξις στὸ τραπέζι, ὅπως τῆς νύμφης, μόνον πού ἔδω

τὸ γενικὸ πρόσταγμα ἀνελάμβανε νόμιμα καὶ ὑποχρεωτικὰ ὁ κουμπάρος, δηλαδὴ ὁ νονὸς πού εἶχε στεφανώσει τοὺς νεόνυμφους. Μετὰ τὸ φαγητὸ καὶ τὰ τραγούδια τοῦ τραπέζι, μὲ ὄργανα (κλαρίνα ἢ πῆπιες) καὶ τοὺς καλλίφωνους, ἀκολουθοῦσε χορὸς πού τὸν ἀρχίζε τὸ νεόνυμφος ζευγάρι. Τώρα παρουσιάζοντο καὶ οἱ γυναῖκες καὶ ἐπαίρναν μέρος στὰ τραγούδια καὶ χοροὺς. Τὸν γαμπρὸ καὶ νύμφη, χόρευε μπροστὰ ὁ κουμπάρος καὶ κοντὰ ἀπ' αὐτοὺς χόρευαν ὅσοι ἤθελαν. Κάποια στιγμὴ ἐγένετο αἰσθητὴ ἡ ἀπουσία τῶν νεόνυμφων καὶ ἀρχίζαν τὰ κρυφομνήματα κυρίως μεταξὺ τῶν νέων γιὰτὶ οἱ μεγαλύτεροι ἤξεραν. Σὲ λίγο ἔμπαινε φορτωτῆς καὶ χαρούμενη ἡ πεθερὰ τῆς νύμφης, μὲ τὰ πειστήρια τῆς ἀγνότητος, μέσα σὲ νὰ κανίστρι, καὶ παίζοντας τὰ ὄργανα, τὰ χόρευε κ' ὀργότερα ἔφτανε τὸ ζευγάρι. Ὁ χορὸς συνεχίζετο καὶ πέρα ἀπὸ τὰ ἐξήμερα, ἡ καὶ μέχρι τὸ βράδυ τῆς Δευτέρης, ὅπως εἶχε τὸ κοῦραριο. Μὲ ἡσυχίαν καὶ τάξιν τελειώνει ὁ γάμος μὲ τὰ τραπέζια του καὶ ὁ καθὼς καλεσμένος πῆγαινε σὸ σπίτι: τοῦ, κατατακισμένος ἀπὸ τὸ ξενύχτι, τὸ χορὸ καὶ τὸ κρασί. Τὴν τρίτην ἡμέραν ἡ νύμφη, κοντὰ σ' ἄλλα, τῆς καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις, ἔπρεπε νὰ πάῃ στὴν κεντρικὴ ὄρθση τοῦ χωριοῦ, ἔχοντας μαζί της καὶ ἕνα—δύο ἀγοράκια μὲ πατέρα καὶ μάννα, νὰ τὴν ἀσημῶσιν καὶ νὰ πάρῃ νερό. Πετοῦσε μέσα στὸ νερό, ὅπως ἔτρεχε ἡ ὄρθση, λίγες πενταρδεκάρες χάλκινες ἢ καὶ ἀσημένιες (ὁπῆσαν τότε) καὶ ἔπειτ' ἡ νέα κυρία ἐπαίρει τὸ κοινωνικὸν τῆς καὶ οἰκογενειακὸν τῆς πόστο, ἐπὶ στήν πλάνην ὡς κυρία τάδε. Ἐγὼ τῆς ἐκείνην ἡ νύμφη νὰ εἶναι ἀπὸ ἄλλο χωριὸ ἀλαφινὸ, ἀκολουθοῦσαν τὰ ἴδια πράγματα. Προηγούμεν' ὁ γαμπρὸς μὲ τὸ συμπεθερὸ καὶ ἄλλοι καλὸν τὰ ὄργανα, καθάλασσ' ὅλους τοὺς μετὰ τραγούδια καὶ τρυφερότητα. Ἐγὼ προχωροῦσε τὸ συμπεθερὸ πρὸς τὸ χωριὸ τῆς νύμφης, δύο—τρὶς ἀπὸ τὸ συμπεθερὸ ἔξαφανίζοντο. Δὲν περνοῦσε πολλὴ ὥρα καὶ νάτους, γόριζαν μὲ ἄλλοι τοὺς φουσκωμένους ἀπὸ τὸ τρέξιμον καὶ ἐμένα στὰ χαλινάκια τοῦ μαγνῆτα μεταξὺ. Ὁ πρῶτος ἀπ' αὐτοὺς ὁ λεγόμενος συγγενὴς, ἐπαίρναν σὰν ὄμορ, ἔκλει ἀπὸ τὸ μαγνῆτα, ἕνα μαξιλάρι: κεντητὸ ἀπὸ τὰ χέρια τῆς νύμφης καὶ μίαν τσίτσα γεμάτη κρασί, ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς νύμφης καὶ κερνοῦσε τοὺς συμπεθερὸς, χαίρετιστῆρι καλοδέξιο σὸ χωριὸ τῆς νύμφης. Ἐπειτα ἀπὸ σχετικὸ γλέντι καὶ περιποίηση τῶν συμπεθερῶν σὸ σπίτι τῆς νύμφης, μετὰ τὸ μεσημέρι, ἐπαίρναν τὴν νύμφη καὶ τὴν ἔφεραν σὸ χωριὸ τοῦ γαμπροῦ, σὸ σπίτι του, ὅπου τὸ βράδυ θὰ γίνονταν τὸ γαμήλιον τραπέζι. Τέ-

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΤΑΡΝΑΡΗΣ

Υ.Γ.: Τὰ τραγούδια τῆς τάβλας πού λεγόντουσαν στὰ γαμήλια τραπέζια, ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους, ἦσαν κυρίως κλέφτικα, παρμένα ἀπὸ τὴν ζωὴ τῶν ἠρώων, πρὶν καὶ κατὰ τὴν ἐκάναστση τοῦ 21 ὅπως τὰ Ἀγώνη μου τί σκέπτεσαι, τί δάξῃς μὲ τὸ νοῦ σου..., ὁ γέρο Νότης κάθεται στὸν Μάρκου τὸ κεφάλι..., «τοῦ Κίτσου ἡ μάννα κάθεται στὴν ἄκρη στὸ ποτάμι...», «Ἄν πᾶς ποὺλὶ μου στὸ Μωριά, σὰν πᾶς στὴν Ἀγία Λαύρα...», «Στὴν μέση στὰ Καλάδρου, στὸ πλάτανο ἀπὸ κάτω, καθόσανε τρεῖς γέροντες Ζαῆτης Ἀντότος κ' ὁ Πέτμεζας...», «Κίνησα ὁ μαῦρος κίνησα νὰ πᾶ σὸν Κάρπη...», «Τὶ ἔχεις καμμένη Πλάτανη καὶ σκέψεις μαρμαμένους...», «Ὁ Ὀλύμπιος κ' ὁ Κίτσαρος τὰ δύο δούνα μάλωνουν...», «Αὐσέας μου πού ἐξαίμασες τὸ φτείνον χειμῶνα...», «Γιὰ δέστε Τύρκο: τ' ἀλόγα λίγα νὰ ξανασάω...», «Πῆραν τ' ἀπόκτα πῆρανε... καὶ σὺ Λελαῦδω μου δὲν φάνηκες νὰ ρηθῇς ἀπὸ τὸ μύλο...», καὶ ἄλλα πολλά πού εἶναι πανελλήνια γνωστά.

ΔΩΡΕΑΙ

ΕΛΛΑΦΟΠΟΛΙΣ. Ἡ κ. Ἐρρίκη Λόβου—Σουρανάκη διέθεσε 1000 ὄργ. ὑπὲρ τῆς ἀναγέρσεως δασοφυλακείου Ἐλλαφοπόλιν, εἰς μνήμην τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ἀναστασίου Λόβου καὶ τῆς μητρὸς τῆς Ἀρσένης Λόβου.

ΦΡΑΓΚΑΛΕΣ.

Ὁ Πρόεδρος μας Γιάννης Καλῶς δώρησε στὴν κοινότητα φωτιστικὰ σώματα ἀξίας 10 χιλ. δραχμῶν.

ΜΟΝΟΔΕΛΦΙ.

Ἡ Δήμητρα Εὐγ. Γκόντου ἀπεφάσισε ἀπ' τὴν Γυμνασιῶν Ἀκαδημία καὶ πῆρε τὸ πτυχίον τῆς Καθηγήτριας Σωματικῆς Ἀγωγῆς.

ΓΡΕΒΕΝΗΤΙ

Συνεχίζουμε την περιγραφή των εντυπώσεων από την επίσκεψή μας στο "Αν. Ζαγόρι" με το Γρεβενήτι το κεφαλοχώρι του "Αν. Ζαγορίου".

Το Γρεβενήτι είναι ένα καταπράσινο χωριό γεμάτο κήπους (κηπάρια) και λουλούδια χάρις στα άφθονα νερά του.

"Αν και καμμένο απ' τους Γερμανούς, το 1944, έχει 350 κατοίκους μόνιμους με κύριο εισόδημα τα προϊόντα του δάσους, την κτηνοτροφία και τα λίγα γεωργικά (φασόλια, πατάτες κλπ).

Το όργιζες φυσικό του περιβάλλον που το νοιώθει ακόμη και το καλοκαίρι απ' τη δροσιά του πράσινου και του νερού αποτελεί ιδανικές προϋποθέσεις για τουριστική ανάπτυξη και δεν έχει τίποτε να ζητήσει από άλλες περιοχές της χώρας μας.

Παρά τις φυσικές του όμως καλλωπικές διαπιστώσεις ότι τίποτε δεν έχει γίνει για κάποια έστω και στοιχειώδη τουριστική ανάπτυξη. Η ιδιωτική πρωτοβουλία ακόμη δεν ενδιαφέρθηκε για τον επισκέπτη. Βέβαια η άπαρδεκτη κατάσταση του δρόμου είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας. Όμως θάπρεπε κάτι να γίνει. Υπάρχει ένας πολύ καλός ξενώνας. Όμως η λειτουργία του δεν δείχνει ότι υπάρχει δυνατότητα για κάτι καλύτερο.

Ο ΕΟΤ όπως γράψαμε ανέθεσε σε ομάδα μελετητών τη σύνταξη μελέτης για σφαιρική τουριστική ανάπτυξη του Ζαγορίου. Απ' όσες όμως πληροφορίες συγκεντρώσαμε φοβόμαστε ότι τα αποτελέσματα θα είναι φτωχά και μακριά απ' την πραγματικότητα.

Όμως θα πρέπει να τονισθεί ότι τίποτε δεν είναι δυνατόν να γίνει έστω και με τη βοήθεια του ΕΟΤ εάν δεν κινηθεί από τώρα η ιδιωτική πρωτοβουλία.

Κοινότητα, Σύλλογοι, άτομα πρέπει να φροντίσουν για υποδειγματική λειτουργία του ξενώνα ώστε να αποτελέσει πρότυπο για την περιοχή.

Στο Γρεβενήτι όπως και σ' όλα τα καμμένα χωριά μας διαπιστώνει κανείς εύκολα την αδιαφορία του κράτους για την αξιοποίηση των πλούσιων φυσικών καλλώνων ακόμη και των προϊόντων του δάσους.

Η άπαρδεκτη κατάσταση του δικτύου δικτύου απ' τη διασάλευση Τριστένου δείχνει ότι το κράτος αποσιωπά απ' την περιοχή. Τα διατεθέντα κατά καιρούς τριάντα εκατομμύρια για το δίκτυο, σύντομα θα πρέπει να θεωρηθούν χαμένα, εάν το Υπουργείο Δημοσίων Έργων δεν διαθέσει πίστωση για την ολοκλήρωση του έργου. Το νερό κι οι λάκκοι θα τα παρασώρουν.

Χωρίς δρόμο δεν υπάρχει ανάπτυξη όπως δεν υπάρχει και από την έλλειψη στοιχειώδους υγιεινολογικής περιβάλλουσας.

Έδρα το Γρεβενήτι αγροτικού "Αν.

τρίτου δωρεά του συμπατριώτη Μαλάμη μένει σχεδόν μόνιμα χωρίς γι-ατρώ.

Χωρίς γιατρό πώς είναι δυνατόν να μείνει κανείς στο χωριό, ιδιαίτερα το χειμώνα που και η συγκοινωνία είναι προβληματική καθώς και η τηλεφωνική επικοινωνία; Έτσι όποιος έχει κάποιο πρόβλημα υγείας δικό του ή συγγενούς του θα φύγει για την πόλη. Ακόμα και οι συνταξιούχοι που θέλουν να ζήσουν στο προνομιούχο περιβάλλον του χωριού των δεν το αποτολμούν.

Η περιοχή του "Ανατολικού Ζαγορίου" για τα άφθονα νερά του είναι η θέση που πρέπει να γίνει το εργοστάσιο της "Ενώσεως Δασικών Συνεταιρισμών" γιατί είναι η πλησιέστερη θέση προς το Δασικό Πλάι της Πίνδου εάν βέβαια εννοθούν οι δρόμοι Βρυσοχώρι - Πάδες - Παλιοσέλι και η 45η οδός έξω απ' τη Δόληνη (λίγα μέτρα μένουν ακόμη).

Αλλά και οι δύο δασικοί συνεταιρισμοί του χωριού με την έλλειψη κάθε οργάνωσης για την εκμετάλλευση του δάσους και της εργασίας των συνεταιριών και την γραφειοκρατική δραστηριότητα των δασικών υπηρεσιών όπως γράψαμε κατ' επανάληψη με δυσκολία εξασφαλίζουν το μεροκάματο των.

Κι' όπου δεν υπάρχει ενδιαφέρον δεν υπάρχει και όρεξη για επέκταση της δραστηριότητας. Υπάρχουν άνω χως τρία εργοστάσια ξυλουργικά των κ. Β. Τζουβάρα, Οδ. Σουλτή και Απ. Βρακώτα αλλά πάντα σάν συμπληρωματικό έσοδο της άπαρδελης του δασοεργατή, κι' όμως υπάρχουν οι προϋποθέσεις και η δυνατότητα για πλήρη λειτουργία ενός ξυλουργικού εργοστασίου. Χρειάζεται όμως το κρατικό ενδιαφέρον τη βοήθεια της Αγροτικής Τράπεζας και την τεχνική συμβολή των αρμοδίων Υπηρεσιών.

Πολλές είναι οι ανάγκες της κοινότητας, όπως συμπλήρωση του δικτύου υδρεύσεως, η βελτίωση της βατότητας των κοινοτικών δρόμων, η διάνοιξη περιφερειακού δρόμου για εξυπηρέτηση των πάντων συνοικιών. Το Γρεβενήτι έχει μεγάλη κλίση—ώστε η μεταφορά των υλικών και προΐόντων να είναι όχι μόνον δυνατή αλλά και εύκολη και φθηνή, η διάνοιξη δασικού δρόμου προς το κοινοτικό δάσος αλλά όμως η αμοιβή των κοινοτικών υπαλλήλων και των υπαλλήλων του... Ταμείου "Ιωαννίνων" δεν αφήνουν περιθώρια για την εθνική αντιμετώπισή τους.

Φέτος δόθηκε απ' τη Νομαρχία πίστωση έναμιση εκατομμυρίου για βελτίωση των δρόμων του χωριού, άς ελπίσουμε ότι σύντομα θα γρά-

ψουμε για συμπληρωματική πίστωση όπως και για πίστωση του δικτύου υδρεύσεως.

Αλλά αν και το έργο δημοπρατήθηκε τον Οκτώβριο δεν έγινε η εγκατάσταση του εργολάβου ένδειξη του ρυθμού εργασίας των δημοσίων Υπηρεσιών.

Η πολιτιστική κίνησή του είναι φτωχή παρά το Μορφωτικό Κέντρο που δώρησε στην κοινότητα ο ευεργέτης Πετρίδης. Η έλλειψη δραστηριότητας ενός Πολιτιστικού Συλλόγου που θα δημιουργούσε ανάλογη κίνηση με διαλέξεις, κινηματογραφικές προβολές, μορφωτικές ψυχαγωγικές βραδιές είναι όπως στα περισσότερα χωριά μας φανερό. Μία κοινότητα για 350 μόνιμους κατοίκους και άλλους τόσους περίπου που διαμένουν στα Γιάννενα μεταξύ των οποίων διακεκριμένοι επιστήμονες και επιχειρηματίες έχει όλες τις δυνατότητες για πλούσιες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

Ας ελπίσουμε ότι φέτος θα αρχίσουν με μία πλούσια πνευματική εκδήλωση το καλοκαίρι.

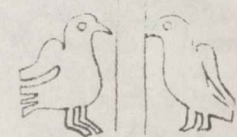
ΚΑΒΑΛΑΡΙ

Το χωριό μας ήταν και είναι ένα από τα ευφορότερα χωριά του Ζαγορίου. Το 1939 είχε 4-5 χιλιάδες αεικατοστά, 100 δόδια και περισσότερα από 40 φορτηγά ζώα. Έχει παραγωγή από φασόλια, γίγαντες, άραβοσίτι, σίκαλη, πατάτες, τριφύλλια, σταφύλια και ξηρούς καρπούς (καρύδια κ.ά.). Παρ' όλα αυτά έχουμε μαράζι να δομεί ένα κρατικό γεωπόνό από τον καιρό που έφυγε ο Γρεβενιώτης Γεώργιος Νίκου.

Το Καβάλари σήμερα έχει 120 μόνιμους κατοίκους παρά την καταστροφή μας από τους Γερμανούς που μας έκαψαν τρεις φορές.

Στις 23 Οκτωβρίου 1943, στις 20 Νοεμβρίου 1943 τὸν δὲ Αὐγούστο το 1944 μᾶς ἀποτελείωσαν. Πρὶν ἀκόμη μᾶς κάψουν μᾶς κα-νονοδόγησαν τὴν 1η Αὐγούστου 1943 ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο "Ιωαννίνων καὶ σκοτώσαν 6 χωρικούς μας καὶ τραυμάτισαν ἄλλους τό-σους.

Παρ' όλα αυτά όπως πολύ σωστά γράφεται στην εφημερίδα μας

το κράτος όσο που μας θυμήθηκε και παρά τις αποζημιώσεις που πήρε μας έκανε από ένα δωμάτιο κοτέτσι, για να μείνει διπλήρη οικογένεια και από μια αποθη-κούλα.

Και η άστρογία συνεχίζεται. Σάν παράδειγμα φέρνω το δρόμο μας, την 42α επαρχιακή οδό, που άρχισε το 1958 και μέχρι το 1973 είχε κατά ένα τρόπο προχωρήσει ικανοποιητικά. Από το 1974 όμως μέχρι σήμερα οι εργασίες καθυστερούν αδικαιολόγητα. Τό 1979 δόθηκε μικρή πίστωση για δύο τεχνικά έργα και ενώ περιμέναμε ότι το 1980 θα ολοκληρώνετο ο δρόμος με την κατασκευή των υπολοίπων τριών τεχνικών έργων, διατέθηκε η πίστωση (1.200.000) για... συντήρηση της 42ας οδού με αποτέλεσμα να εξακολουθήσουμε να μένουμε αποκομμένοι. Αλλά πώς να δοθούν οι σωστές λύσεις όταν ούτε Νομάρχης ούτε κανείς άλλος δεν έχει επισκεφθεί την περιοχή μας. Σάν να θέλουν να φύγουμε και μες από το χωριό μας, όπως έδειξαν και τα περισσότερα χωριά του Ζαγορίου.

Σεβόμενος το χώρο της εφημερίδας μας σταματώ εδώ και σ' άλλη επιστολή μου θα επανέλθω με τα άλλα προβλήματα της περιοχής μας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΤΣΚΑΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΚΑΡΤΕΣ
ΜΕ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ
ΘΕΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Στά βιβλιοπωλεία, στο ξενοδοχείο ΕΡΜΗΣ και στην εφημερίδα μας.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

ΑΝΝΑ ΝΙΚ. ΣΤΑΡΡΑ

Πέθανε και κηδεύτηκε στην "Αθήνα (νεκροταφείο Βύρωνα) η "Αννα Στάρρα, σύζυγος του φίλου μας και προέδρου της Εξελεγκτικής Επιτροπής της "Εφημερίδας μας Νίκου Στάρρα, τὸ γένος Ζαρίμπα απ' τις Καλαρίτες. Ήταν πρότυπο συζύγου, μητέρας και εκπαιδευτικού κι ο θάνατός της λύπησε όσους τη γνώρισαν.

Η εφημερίδα μας συλλυπείται τον άνδρα της και τα παιδιά της. Κι αντί νεκρολογίας δημοσιεύει αποσπάσματα από έμμετρο επικήδειο, που εκφώνησε στην κηδεία της ο άνδραδελφός της Πύρρος Στάρρας, καθώς και ποίημα που έγραψε ο συνάδελφός της Λεωνίδας Τσαούσης.

Ένα παίρνω του θανάτου λουλούδι και πικρά το στερνό σου τραγούδι άρχινω.

Ήταν η μέρα λαμπερή, σύννεφο δὲ φαίνονταν. Χαρές και γέλια σκόρπιζαν τὰ τρία τ' αγνανθίζαν. Η εὐτυχία γέμιζε Παπουδες κι' αδερφάκια. Και έσφον αρχίζει να βροντά βροχές κι' αστροπελίκια.

Η "Αννα μας άρρώστησε... κανέναν δὲν πιστεύει. Θάνατο από την κούραση και πάντως, θα περάσει.

Πέφτουν άπάνω οι γιατροί, είδικοι Καθηγητάδες. Κανείς δὲ βρίσκει το θερίο, όπου τὸ λέν «σαράκι». Κυτούν να βγάλουν τη χολή και τὸ κακό να γειάνει. Μά απ' τὴν πρώτη μαχαίριά ξεσπάει άπελπισία.

«Δὲν έχεις τίποτ' Άννα μας» παρηγορία τὴς δίνουν. Κι' αὐτὴ πὸ εἶν' πανέμπνη, κουνάει τὸ κεφάλι, μὰ ἀπὸ τὴν περηφάνεια τὴς λέξη δὲν ξεστομίζει.

Η μοίρα εἶται ἔγραψε ἡ μοίρα εἶται γράφει... Αὐτοὺ πὸ πᾶς Άννούλα μας μὴ σου δὲ θά μείνει. Θά βρεῖς δὺς μάνες κι' ἀδερφὸ καὶ δὺς πατεράδες. Θά βρεῖς καὶ φίλους καὶ γνωστούς καὶ πιότερους ἀκόμη. Κι ἔμει, αὐτοὺ δὲ νάρθουμε πάλι ν' ἀνταμωθοῦμε.

ΓΡΗΓΟΡΑ

Σὲ μιά ἄκρη τὴς Ἀθήνας (στὸ νεκροταφείο τοῦ Βύρωνα) ἐθαυμάσαμε ἀπ' τὴ Γιάννινα τὸ Πάπικο, τὴς Καλαρίτες, εἰμὲς πὸ σ' ἀγαπήσαμε.

Συναχθήκαμε καὶ κλάψαμε γιὰ τὸ χαμὸ σου ὅλοι παρόντες καὶ ἀπόντες. Ὁ ἄνδρας, τὰ παιδιὰ σου, οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι

κι οἱ μαθητὲς πὸ σ' εἶχανε δασκάλα τους.

Κλάψαμε καὶ εἶπαμε, πὺς γρηγόρα, Άννα, σ' ἀφάνισαν οἱ φθοροποῖες δυνάμεις. Γι' αὐτὸ κι ὁ Καλαριτῖνὸς βουβὸς κατέβηκε κι ἀντάμωσε τὸν Άραχθὸ.

ΛΕΩΝ. ΤΑΟΥΣΗΣ

★

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ ΓΚΡΑΤΖΙΟΣ

Πέθανε στις 24 Νοεμβρίου ο Κάτω Σουδενιώτης Κλεομένης Γκράτζιος Στρατηγός έ.ά., μετά μακρά παραμονή στο 401 Στρατ. Νοσοκομείο.

Η κηδεία του έγινε στο Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Παπάγου, παρουσία φίλων, συγγενῶν καὶ ἀντιπροσωπείας Ἀξιωματικῶν.

Τὸ φέρετρό του σκέπαζε μαζὶ με τὰ ἄνθη, ἡ σημαία, τὸ ξίφος, καὶ τὰ παράσημά του. Τὸν ἀποχαιρέτησαν ὁ Στρατηγὸς έ.ά. Τσιώνης καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητας τοῦ χωριοῦ του κ. Κλ. Βλαδίκας πὸ ἐξήραν τὰς ἀρετὰς του στὸ Στρατιωτικὸν οἰκογενειακὸ καὶ πολιτικὸν τομεᾶ.

Η ταφή του έγινε στο χωριό του, σύμφωνα με ἐπιθυμία του, γιὰ τὸ ὅποιο ἰδιαίτερα πάντοτε ἐνδιαφερόταν καὶ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ ὁποῖου ζήτησε πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του, νὰ μὴ κατατεθοῦν στεφάνια, ἀλλὰ τὸ ἀντίτιμὸ των νὰ δοθῇ στὴν Ἀδελφότητα γιὰ τὴν ἐκτέλεση κάποιου ἔργου.

«Τὸ Ζαγόρι μας» ἐκφράζει τὰ θερμά του συλλυπητήρια στὴν οἰκὴ καὶ τὸ κακό νὰ γειάνει. Μά ἀπ' τὴν πρώτη μαχαίριά ξεσπάει ἀπελπισία.

★

ΚΛΕΟΝΙΚΗ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ

Συμπληρώνοντας ἕναν αἰῶνα, πᾶνω κάτω, ζῶντες, μᾶς ἄφησε χρόνους καὶ τὴν εὐχή της, ἡ σεβάστια Τσεπελοβίτισσα γενόνησα Κλεονίκη Βλαχοπούλου. Ένας, ἕνας φεύγουν οἱ παλαιοί, καὶ μαζὶ τους, ἡ ζωντανὴ Ζαγορίσια παράδωκε.

Σύζυγος τοῦ Κυρ Βασίλη Βλαχοπούλου, πὸ ὁ ἀειμνήστης Τσεπελοβίτης δάσκαλος Κ. Σεντζής, τὸν ἔθαλε «Κολόμβος» γιὰ τὴς πὸ ἀπίθανες καὶ πρωτότυπες κατασκευές κι' ἐφευρέσεις του. Ήταν πολυτεχνόγης, κυριολεκτικά.

Μαζὺ του ἡ Κλεονίκη ἐγαίθε σιγουριά καὶ δὲν τὴν πτοῦσαν οἱ ἀμέτρητες, τότε, δυσκολίες τῆς ζωῆς.

Απόχτησαν πέντε γιουὺς καὶ δύο κόρες. Καὶ οἱ δὺς τοὺς γεμάτοι αἰσιοδοξία, μὰ με περισσοτέρη κι' ἰδρώτα, ἀνάστησαν τούτη τὴν τρανάδα τῶν παιδιῶν.

Όμως, νῆα ἀκόμα, ἔχασε τὸν ἀνεκτίμητο καὶ θαυμάσιο σύντροφό της. Πόνεσε ἀφάνταστα, μὰ δὲ δέλιεσε. Ἐδῆσε κόμπος τὸν πᾶνός της, σφούγγισε τὰ δάκρυά της κι' ἄρπαξε, με σταθερὸ χέρι τὸ τιμὸν

Η ΣΤΝΕΧΕΙΑ ΤΗΣ ΤΠ' ΑΡΙΘ. 140)1980
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΤΜΒΟΤΛΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ
ΣΤΗ ΡΙΖΑΡΕΙΟ ΣΧΟΛΗ

Ἀναφερθήκαμε σὲ προηγούμενο φύλλο μας στὴν ὑπ' ἀριθ. 140) 1980 γνωμοδότηση τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, τὴ σχετικὴ με τὴ θέση τῶν γαμπρῶν στὰ κληροδοτήματα, τὰ ὅποια διαφευτεύουν οἱ πεθεροί.

Ἡ γνωμοδότηση τὸ ζευγάριμα αὐτῆς τῆς μορφῆς ἀποκλείει καὶ προχωρεῖ ἀκόμα πὺς πολὺ. Ὑποδεικνύει, εἰσγγείται τὴν ἀπομάκρυνση ἀμφοτέρων ἀπὸ τὰ κληροδοτήματα. Μία μορφή ὑλοποιήσεως τῆς γνωμοδότησεως, ὡς ἀναφέρθηκε, ἔχουμε.

Ἐγκώρως πληροφοροδομεθα ὅτι τὸ ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν — Ἀρμόδια Διεύθυνση — με σχετικὸ ἐγ-

γραφὸ τοῦ πρὸς τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ρ.Σ. Σχολῆς διαβιβάζει ἀντίγραφο τῆς ἀναφερόμενης γνωμοδότησεως καὶ παρακαλεῖ αὐτὸ (τὸ Συμβούλιο) νὰ σταλεῖ γιὰ τὸ ἐν λόγω θέμα τὴ σχετικὴ πρότασή του, ὡς πρὸς πρόβλεπται ἀπὸ τὴν παρ. 3 τοῦ ἀρθρου 99 τοῦ Α. Ν. 2039) 39.

Σὲ περίπτωση θετικῆς προτάσεως τοῦ Συμβουλίου συνεχίζει τὸ ὑπουργεῖο τὸ ἐγγραφὸ τοῦ παρακαλεῖ αὐτὸ νὰ προτείνει τρία πρόσωπα, ἀπὸ τὰ ὅποια θὰ διορισθῇ ἕνα σὲ ἀντικατάσταση τοῦ μέλους, γιὰ τὸ ὅποιο ἡ γνωμοδότηση. Καὶ πρὸς καίτοι φυσικὰ γιὰ τὸν κ. Σουρᾶ.

Ἡ Σύναξη

Νέα από τοὺς Ἀσπραγγεῖους

Πληροφορηθήκαμε ὅτι στίς 26 Δεκεμβρίου ὁ Πολιτιστικὸς Σύλλογος Ἀσπραγγεῶν προγραμματίζει ἐκδήλωση γιὰ τὸν Φῶτη Κόντογλου. Ὁμιλητὴς θὰ εἶναι ὁ φιλόλογος κ. Κώστας Βλάχος πὸ τὸ ἀναφερθεῖ τόσο στὸ λογοτεχνικὸ

ὅσο καὶ στὸ ζωγραφικὸ ἔργο τοῦ συγγραφέα. Ἡθοποιοὶ τοῦ ΟΗΘ θὰ διαβάσουν ἱστορίες ἀπὸ βιβλία τοῦ Κόντογλου καὶ θὰ προβληθοῦν διαφάνειες ἀπὸ ἀγιογραφίες πὸ κοσμοῦν πολλὰς ἐκκλησίες στὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδιωτικὲς συλλογές στίς ΗΠΑ, Γαλλία, Γερμανία καὶ ἄλλοι.

Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκδήλωση θὰ μοιραστοῦν δῶρα στὰ παιδάκια τοῦ χωριοῦ.

★ Ὁ ὅσιος Σύλλογος ὑπολογίζει νὰ πρὸς τὸν Αὐγούστο τοῦ '81 στίς παρακάτω ἐκδηλώσεις: Θὰ παρουσιάσει τὸν δρομικὸ πλοῦτο τοῦ τόπου μας καὶ καθὼς καὶ φωτογραφίες ἀπὸ θαυμασιὰς τοιχογραφίες πὸ κοσμοῦν ἐκκλησίες καὶ μοναστήρια τοῦ Ζαγοριοῦ.

★ Τὴν ἡμέρα ἐναρξῆς τῶν παραπάνω ἐκθέσεων, ἐπειδὴ συμπληρώνονται ἐννέα χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ τοῦ τόπου μας Ἰωάννου Λαμπρίδη, θὰ τελεσθῇ στίς Ἀσπραγγεῖους φιλολογικὴ μνημόσυνη καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦς ὁμιλητῆς καὶ θὰ διαβαστοῦν ἀνθολογημένες περικοπὲς ἀπὸ τὸ ἔργο του.

★ Οἱ προγραμματισμένες ἐκθέσεις τόσο τῶν κειμηλίων ὅσο καὶ τῶν ἐνθόνων τῆς περιοχῆς μας, ἀναβάλλονται γιὰ τὸν Αὐγούστο τοῦ '82 πρὸς πληρέστερο καταρτισμὸ τοῦ (τῆς δεύτερης) ἐπιμελεῖται ἡ δὴ καὶ καθή

Κοινωνικά

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΔΙΠΟΤΑΜΟΣ.— Έγιναν στις 22 Νοέμβρη στὰ Γιάννινα καὶ στὸ κέντρο «Ιεροδῆμος» οἱ ἀρραβῶνες τῆς οἰκίας Μαρικῶς Σ. Παπαγιαννοπούλου, ἀπὸ τὸ Διπόταμο, μὲ τὸν Γεώργιο Ἀναγνωστόπουλο ἀπὸ τὸ Αἰτωλικό. Τοὺς εὐχόμεστε καλὰ στέφανα.

Δ.Π.

— Ἡ Ἀσπασία Ἀθανασίου Καραϊσκού ἀπὸ τὸν Ἐλαφότοπο, ἀρραβωνιάστηκε μὲ τὸν Χαράλαμμο Ζουγλέ.

Τοὺς εὐχόμεστε καλὰ στέφανα.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Ο κ. καὶ ἡ κ. Ἀρῆ Γ. Τσουμάνη ἀπὸ τὸ Κορυλλί εἰσαν γονατοὶ χαριτωμένου ἀγοριό. Νὰ τοὺς ζήσει.

«Τὸ Ζαγόρι μας»

— Ἡ Κωνσταντῖνα Βλαστοῦ σύζυγος Δημητρίου Τόμου γέννησε ἓνα χαριτωμένο κοριτσάκι. Εὐχόμεστε στοὺς εὐτυχισμένους γονεῖς νὰ ζήσει καὶ νὰ τὰ κατοστήσει.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

— **ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ.**— Στις 26 Ὀκτωβρίου ἡ Ἀθηνά Σάρρου καὶ ὁ Θεόδ. Καλκάνης βάπτισαν τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Ἀγγελου Κουρτζή δικηγόρων πού τοὺς ἔδωσαν τὰ ὀνόματα Κωνσταντῖνα καὶ Γεώργιος.

Στὸν παπποῦ των Κώστα Ρούκα συγκατ. Τραπεζικό, στή γαγιά των Ἀγαθὴ τὸ γένος Γεωργ. Ζωμαρίδη, στοὺς γονεῖς καὶ ἀναδόχους εὐχόμεστε νὰ τοὺς ζήσουν καὶ μὲ δισέγγονα.

Κ.Κ.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ.— Ο κ. ΔΕΩΝΙΔΑΣ ΣΗΑΣ, ἐξ Ἀθηνῶν, βάπτισε τὸ ἀγοράκι τοῦ ζεύγους Χαρίτωνος Μεν. Καρπούζη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἐλαφοτόπου καὶ τὸ ὄνομασε Νικόλαο.

Ο κ. Γρηγόριος Βέλλιος, Ἀρχιτέκτων, βάπτισε τὸ κοριτσάκι τοῦ Νικολάου Ζήκου καὶ τῆς συζύγου του Εὐαγγελίας, τὸ γένος Μενελ. Καρπούζη, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου Βουλιάσσης Ἰωαννίνων καὶ τὸ ὄνομασε ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ.

ΛΑΓΥΣΤΑ.— Στὴ Λάγιστα ἐγινε ἡ βάπτισις τῆς κόρης τοῦ ζεύγους Χρήστου καὶ Ἀθανασίας Γάφα. Τῆς δόθηκε τὸ ὄνομα Δέσποινα.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ.— Ὁ Γιάννης καὶ ἡ Ἠλέκτρα Καλύβα βάπτισαν στὸ χωριὸ μας τὸ ἀγοράκι τοῦ καὶ γονοῦς του, συγχωριανός μας Βασίλης Λεοντίδης, Διευθυντῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, τοῦδωσε τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ του Δημήτριος.

Τὰ βαπτίσια τὰ χάριξε ὅλο τὸ χωριὸ μὲ πλοῦσιο φαγοπότι, γλέντι καὶ χορὸ, πού κράτησε ὡς τὸ πρωί.

ΓΑΜΟΙ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ.— Ἐγιναν οἱ γάμοι τῆς Ἀριάδνης Ι. Τσεκούρα μὲ τὸν γιατρὸ Χαράλαμμο Παππά, στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Ἰωαννίνων μέγα σὲ ἑκατοντάδες συγγενεῖς - συμπατριῶτες καὶ φίλους.

Στὸν πατέρα τῆς Γιάννης (ἀπ' τὸ χωριὸ μας) στή μητέρα τῆς Εὐαγγελίας (τὸ γένος Κ. Βελάντζα ἀπ' τοὺς Κήπους), στὸν πατέρα τοῦ γαμπροῦ Χρήστο, στή μητέρα τοῦ Ἀνδριάντα (τὸ γένος Πολύζου ἀπ' τὸ Ἠλιοχώρι) καὶ στὸν Κουμπάρο Γεώργιο Παπανικολάου Ἐπιθ. Ἐθν. Τραπεζῆς, εὐχόμεθα νὰ τοὺς ζήσουν εὐτυχισμένοι καὶ μ' ἀγγο-νάκια.

— Στις 7 τοῦ Δεκεμβρίου παντρεύτηκε στὰ Γιάννινα στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Ὁ Θωμᾶς Κων. Βουρβός, γυιὸς τοῦ συντ. τραπεζικοῦ ἀπὸ τὸ Τσεπέλο μετ' τῆς χαριτωμένης Βάσω Μπεκιάρη.

Τοὺς εὐχόμεθα νάναι πάντα χαρούμενοι καὶ εὐτυχισμένοι καὶ στίς οἰκογένειές τους νὰ τοὺς καμαρώνουν.

Ε.Γ.

Ἀνάμεσα σὲ ἐκλεκτὸ κόσμον συγγενῶν καὶ φίλων ἐγιναν τὴν Κυριακὴ 23 Νοεμβρίου στὸν Ι. Ναὸ Ἀγ. Βαρβάρας Πατησίων Ἀθηνῶν οἱ γάμοι ἐνὸς διαλεκτοῦ τέκνου τοῦ Ζαγοριό τοῦ ἐκ Τριστενοῦ ἡλεκτρονικοῦ Γεώργιου Φιλ. Παπαλεοντίου μέλους τοῦ Δ.Σ. τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀδελφότητος Τριστενοῦ καὶ τῆς χαριτωμένης Ἀσπασίας Σίδερη ἀπὸ τὸν Πανορίτη Κορινθίας.

Τὰ στεφάνια τοῦ ἀντὶλήλαξαν ἡ Τριστενωτὴς κ.κ. Θύμιος Κατσιώτης καὶ Βασίλης Ἀγόρης.

Στὸ νεαρὸ ζευγάρι πού ἀνεδίει τὰ σκαλοπάτια τῆς ζωῆς, εὐχόμεστε ὁ ἀνέφελο καὶ εὐτυχισμένο.

Στοὺς δὲ γονεῖς καὶ τὰ ἀδελφὰ των νὰ τοὺς καμαρώνουν καὶ μὲ ἐγγόνια καὶ δισέγγονα.

Οἱ ἐξαδελφοὺς τους
ΑΔΙΚΗ καὶ ΕΛΛΗ

ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μὲ ὑποτροφία τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (Ἰδρυμα Βόζου) ἐφυγε γιὰ τὸ Παρίσι ὁ Τσερδαριώτης Μιχάλης Οἰκονομίδης, γνωστὸς γλύπτης καὶ καθηγητῆς τοῦ Γ. Γυμνασίου Θηλέων Ἰωαννίνων.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ.— Δὲ δάσταζε πολὺ ὁ πόνος τῆς Εἰρήνης καὶ ἀκολούθησε στὸ τελευταῖο ταξίδι τὸν ἀνδρα τῆς τὸν διαλεκτὸ Ζαγορίσιο καὶ ἀξέχαστο φίλο Θανάση Βαρκούκη.

Ἡ Εἰρήνη Βαρκούκη, (τὸ γένος Ι. Καλύβα), ἦταν πάντα ἡ πιστὴ σύντροφος, ἡ Ζαγορίσια μάνη τῶν τριῶν παιδιῶν τῆς, πού, ἔν καὶ μεγαλωμένα στὴ Βλαχιά, τοὺς ἔδωσε τὴ Ζαγορίσια ἀνατροφή καὶ τὴν θέληση γιὰ σπουδὴ καὶ νὰ γίνουν ἐξαιρέτοι γιατροί.

Στὰ παιδιὰ τοὺς καὶ τοὺς συγγενεῖς τῆς εὐχόμεστε Αἰωνία τῶν ἡ μνήμη.

«Τὸ Ζαγόρι μας»

ΒΙΤΣΑ.— Πέθανε στὰ Γιάννινα στίς 13 Νοεμβρίου καὶ κηδεύτηκε στὴν Βίτσα ἡ Πανωραία Βουλτζάτη ἐτῶν 84. Ἐρημὴ υστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς κόρης τῆς καὶ τῶν δύο ἀγγονίων τῆς.

ΛΑΓΥΣΤΑ.— Τὸ τελευταῖο δὺ μῆνο πέθαναν καὶ κηδεύτηκαν στὴ Λάγιστα ὁ Γεώργιος Γκέτσος, ἡ Χρυσὴ Πρωτόπαππα καὶ ἡ Μαρία Πιπικού.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ.— Πέθανε καὶ θάφτηκε στὸν Ἐλαφότοπο ὁ Πανταζῆς Βλαχόπουλος. Ἐφτάσε τὰ 105 χρόνια. Ἦταν γεννημένος καὶ μεγαλωμένος στὴν Μπάγια καὶ ἦρθε γαμπρός στὸν Ἐλαφότοπο.

Αἰωνία τοῦ ἡ μνήμη.

ΣΚΟΤΩΘΗΚΕ ΣΕ ΤΡΟΧΑΙΟ

ΠΕΔΙΝΑ.— Σκοτώθηκε σὲ τροχαῖο ἀτύχημα ὁ συμπατριώτης μας **ΠΟΥΛΧΡΟΝΗΣ ΒΑΛΛΑΣ**, 58 χρόνων, πρόεδρος Ἑμπορικοῦ — Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἐάνθης, ἓνας δραστήριος ἐπιχειρηματίας καὶ ἀγωνιστής.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Μὲ τὴ συμπλήρωσις ἑξαμήνου ἀπὸ τὸν ἀδόκητο θάνατο τῆς σε-δαστῆς μας μητέρας καὶ γαγιάς Ἀρσινόης Διογκα καὶ τοῦ λατρευτοῦ μας ἀδελφοῦ καὶ θείου Ἀναστασίου Διογκα εὐχαριστοῦμε τοὺς συμμετεῖχαν καὶ μᾶς συμπαρησάθησαν εἰς τὸ βαρὺτατο πένθος μας.

Τὰ τέκνα, τὰ ἀδελφὰ, οἱ ἐγγονοὶ, οἱ συγγενεῖς.

ΝΕΟΙ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Στις 13 τοῦ παρὰσμένου Νοέμβρη, ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πάτρας καὶ πήρε τὸ πτυχίον τοῦ Δημοῦ, ἡ Καπεσοῦ-τσσα Νίκη Κοντοδήμου, κόρη τοῦ Χαρίλαου καὶ τῆς Εὐγενίας Κοντοδήμου καὶ ἐγγονὴ τοῦ συνεργά-του μας Εὐριπίδη Γιαννακοῦ.

Τῆς εὐχόμεστε ἀρίστη σταδιο-δρομία, καὶ στοὺς δικούς της νὰ τὴ χαίρουνται.

«Τὸ Ζαγόρι μας»

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΔΡΑΧΜΕΣ 2000

Βορρές Ἰων

ΔΡΑΧΜΕΣ 1000

Ἀθανασοῦλας Ἀλ. Παναγ.
Βούρης Π. Ζήσης
Γεννάδιος Ἀλέκος
Γκράτζιος Ἀγαμέμνων
Γούσης Ἀλέκος
Δουσμπης Εὐθύμιος
Ἰωαννίδου Φρόσω
Κοσίβας Χριστόφ.
Μαρτίνη Π. Χρυσούλα
Μιουζᾶς Ἀθανάσιος
Νανόγλου Ἀνδρέας
Παρταλίδης Ι. Γεώργιος
Παυλίδης Ἀντώνιος
Πίππα Εὐθαλία
Πριμικήρης Χ. Δημήτριος
Πριμικήρης Δημ. Χριστόδ.
Σακελλαρίδης Στάθης
Σκλάβης Ἡρακλῆς
Ξάνθος Μενέλαος
Χαδόλιας Μιχαήλ

ΔΡΑΧΜΕΣ 600

Κατσαδῆμας Σ. Ἰωάννης

ΔΡΑΧΜΕΣ 500

Βαρώνας Χρήστος
Βασδέκης Θεόδωρος
Βέλης Θωμᾶς
Βλαχοπούλου Μίνα
Βλάχος Εὐθύμιος
Γιαννακὸς Εὐριπίδης
Γιαννοῦσης Ἀν. Ἀντώνιος
Γκιζᾶ Χρ. Ἀμαλία
Δέλια Εὐδοκία
Δημακόπουλος Β. Δημ.
Καραϊσκόκης Δημήτριος
Κουνάβος Ἀντώνιος
Μανέκα Ἀθ. Ἀρτεμῖς
Μανέκας Εὐάγγελος
Μαντέλος Μιχαήλ
Μαρκουλίδης Κων/νος
Μεγκλίδης Ἀθανάσιος
Μηρούμνη Χαρίκλεια
Οἰκονόμου Κίμων
Παλιότσος Δημήτριος
Παπαϊωάννου Ἀθηνά
Παπαϊωάννου Γ. Ἰωάννης
Πασχάλης Μιχαήλ
Πουλημένου Τούλα
Πριμικήρης Δ. Ἀναστ.
Πριμικήρη - Βενιέρη Ἀσπ.
Προβάτας Ἐμμανουὴλ
Σαβοῦλου Ι. Ἐλπίδα
Σιούτης Ἀριστοτέλης
Σουρανᾶκη - Αἰδῶκα Ἐριέττα
Σωτηρέλης Θεοφάνης
Τσαλμακῆς Γεώργιος
Τσαούση - Βαγγελὴ Ρένα
Τσαούση - Ἰωαννὶδῃ Ἑρρίκα
Τσέπης Π. Μιλτιάδης
Τσόγκα Ἀλίκη
Φακανόπουλος Βασίλ.
Φερεντίνος Κοσμάς
Χρόνη Ἀριστεία

ΦΙΛΟΙ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Ζαχαρίουδάκης Ἐμμ. 500 δρχ.